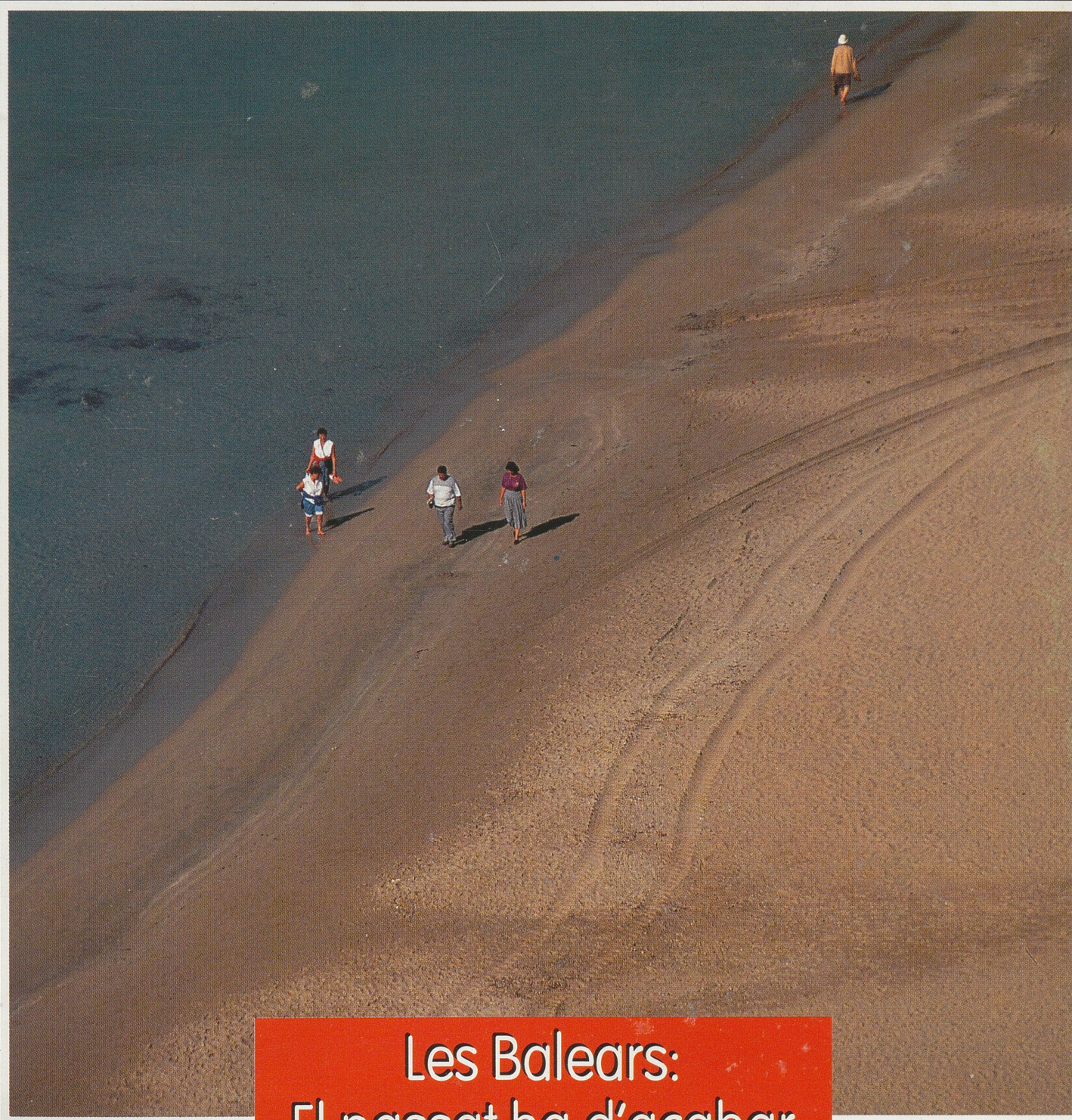

ona

Quadern de debat

1 - juny 1992 - 400 ptes.

Les Balears:
El passat ha d'acabar

Al servei de les Balears amb totes les nostres energies

Gesa

Gas y Electricidad SA

ona

Quadern de debat

nº 1, juny 1992

Edita: Fundescoop - Balears.

Directora-Delegada: Sinfo García Gómez.

Assessor Jurídic: Juan A. González.

Director: Sebastià Verd.

Consell Assessor: Ampar Rocabruna (economista), Pere Mascaró (economista), Antoni Fleixes (economista), Jaume Garau (psicòleg), Mateu Carrió (arquitecte), Pedro Calvo (administratiu), Jose Forteza Rei (empresari), Juan González (advocat), Sinfo García (directora Fundescoop).

Secretària de Redacció: Magdalena Mulet.

Redacció i col·laboradors: Gina Garcías, Antoni Llompart, Miquel Massutí, Joana M. Roque, Josep Rosselló.

Disseny: A. Caro

Realització: Alpha-3, Serveis Editorials.

Administració i Publicitat: Fundescoop-Balears.
Sant Miquel, 68 A, 5ª. Tel. 72 72 58. Fax 71 40 02.
07002-Palma de Mallorca

Dipòsit legal: PM-608-1992

Preu: 400 pessetes

Subscripció: 3.500 ptes. per any (10 números)

(Miquel Massutí és l'autor de totes les fotografies no signades).

Benvinguts a ONA

ONA vos dona una cordial benvinguda. ONA serà una col·lecció de Quaderns de debat que durant deu números a l'any s'acostarà a la realitat econòmica i social de les Balears. FUNDESCOP, d'acord amb els seus estatuts, ha recollit repte important: contribuir al necessari diàleg, fomentar la confrontació d'idees i fer possible, de manera amena, que els grans temes que afecten i preocupen a la societat balear tinguin un reflex en forma de monografies.

Per encetar la col·lecció s'ha triat un tema genèric. S'han volgut recollir diverses opinions sobre el trànsit d'un model econòmic que ha dirigit la vida de les illes durant trenta anys cap a un altre que encara no s'ha definit.

La pregunta és clara: *Per què tancam les portes al futur* (pàgines 4-9). *Construint Castells* (pàgines 10-14) és el títol que hem donat a una entrevista amb el conseller d'Economia, Alexandre Forcades. *La qualitat. Un repte per superar totes les crisis* (pàgines 16-21) és el que ens diu Miquel Alenyar. *Ordenar el Territori, Elegir un futur* (pàgines 23-27) són paraules de Jaume Carbonero. En una taula rodona, amb participació del president del Consell de Menorca, Joan Huguet; del portaveu socialista al Parlament Balear, Francesc Obrador; del batle d'Artà, Miquel Pastor i de l'economista Antoni Fleixas, s'arriba a la conclusió que *El model econòmic està esgotat* (pàgines 29-34). Un hotelier, Joan Palou que és el director general de Royaltur ens comenta que *El turisme massiu és propi de països en vies de desenvolupament* (pàgines 36-40). Certament vivim moments de canvi. Preparam el futur, però què pensen els joves d'avui que governaran les illes en aquest futur, que pensen els *Joves: generació ecològica* (pàgines 43-48) segons els estudis de la psicòloga Catalina Joan.

Això és el que ONA vos ofereix en el seu primer número.

Fins el mes que ve.

Tarja de subscripció

ona
Quadern de debat

En

Adreça

Ciutat Tel

C/c. Banc o Caixa d'Estalvis

Per a subscripcions, copiau aquesta tarja i l'adregeu-la a FUNDESCOOP: Sant Miquel, 68, 5 A. 07002-Palma de Mallorca, o telefonau al 72 72 58 (Fax 71 40 02)

Per què tancam les portes al futur?

Els darrers trenta anys de turisme i consum massiu de territori formen part d'un passat que continua present a la societat balear. La greu crisi actual marca la transició.

per Sebastià Verd

El vint-i-set de febrer d'enguany el president Cañellas afirmà en una de les seves habituals rodes de premsa posteriors als consells de govern que “ha arribat l'hora de frenar el creixement econòmic de les Balears, perquè si volem preservar el medi ambient i rebre un turisme de major qualitat, no queda més remei que disminuir el ritme mantingut durant els anys vuitanta”. Unes setmanes després, el mateix Gabriel Cañellas es va dirigir a la patronal de la Construcció per convidar els empresaris a diversificar les seves inversions. “Mai més no tornarem a tenir el ritme de creixement del passat”, va repetir. Les dades que l'Associació de la Construcció de les Balears va facilitar el maig corroboraren aquesta impressió: la inversió en el sector ha baixat 40.000 milions en un any, un trenta per cent menys que el 1990, i el pitjor és que 1992 registra la mateixa tendència.

El Govern Balear - el mateix govern que ha dirigit la política autonòmica durant la dècada expansionista dels vuitanta - és conscient que les coses necessiten canviar, perquè vivim d'acord amb un model econòmic que forma part del passat, però que encara s'utilitza en el present. Un membre del Govern, el conseller de Turisme Jaume Cladera, ho va dir ben clar el 5 de març davant el Parlament Balear: “El model urbanístic de les Balears que s'ha aplicat fins avui ha

fracassat”. El conseller pretenia explicar la filosofia d'un pla d'ordenació de l'oferta turística (el POOT) que suposa, encara que no es vulgui reconèixer oficialment, una de les més greus dissensions dins dels mateix govern i, sobretot, entre els sectors econòmics predominants. La posterior retirada del sector turístic de la taula negociadora del pla per creure que el govern practica una política dilatòria que només satisfà els interessos dels constructors és una prova més de la greu situació en què ens trobam.

TRENTA ANYS D'HISTÒRIA

Durant anys, des del començament del turisme de masses, que podem datar el 1959, quan el govern espanyol aprovà el pla d'estabilització i començà una obertura econòmica exterior del règim franquista, el model quasi no s'ha modificat. Per a les Balears, i més concretament per a Mallorca i després Eivissa, aquest fet suposà un procés d'accelerament econòmic basat en el turisme, seguint un model que sembla que ha arribat al final del seu cicle històric, coincidint amb un canvi substancial de la demanda turística. En trenta anys la realitat europea ha variat els gustos dels ciutadans i si bé ha consolidat el turisme com

una conquesta social i, sobretot, com un desig irrenunciable, el turista es mostra cada vegada més exigent i ja no només demana sol i platja sinó bons servicis i un medi ambient satisfactori i protegit.

L'economista Miquel Alenyar ha confirmat, mitjançant els seus estudis, que l'economia de les illes experimenta enguany una lleugera recuperació a causa d'una reactivació del consum intern, però que en qualsevol cas la tendència dels tres darrers anys fa pensar en una recessió i un estancament de la renda de les Balears. Balears ja no és la primera comunitat autònoma en ritme de creixement, ni previsiblement ho serà en els pròxims anys. El març de 1990 les Balears culminaren el procés d'expansionisme econòmic. És en aquesta data quan l'activitat constructora de les illes és més gran en tota la història. Un any després l'activitat havia baixat un vint per cent i, com hem dit abans, enguany el descens s'ha incrementat en un altre trenta per cent. La crisi, doncs, està servida.

UNA SOCIETAT DE SERVEIS

Les Balears són avui una societat de serveis, on les dues terceres parts de la seva població activa fa feina al sector terciari, mentre que la resta es reparteix entre la construcció, la indústria i l'agricultura. I aquesta és, segurament, la base que

haurà de suportar el nou model econòmic que -harmònicament o conflictivament- s'obrirà pas en un futur immediat. El turisme ha donat a les illes una prosperitat innegable que va més enllà de tots els tòpics triomfalistes que reiteren els defensors del model actual, que encara són molts i, fins i tot possiblement, massa, si hem de jutjar la seva força. Però això no vol dir que no s'hagués pogut prosperar mitjançant altres tipus de desenvolupament. De fet, la història econòmica ens diu que això hauria estat possible.

UN PROCÉS IRREVERSIBLE

El mateix Miquel Alenyar deia en una conferència pronunciada amb motiu d'un cicle de l'ajuntament de Palma sobre les migracions que en els anys cinquanta les Balears formen "una societat que viu d'una economia predominantment agrària, amb una base industrial important i amb un complement de serveis proporcionat (...) si deixam de costat les qüestions referents a la mala distribució de la renda, es pot dir que el perfil de l'economia dels anys 50 era el propi d'una situació general bàsicament equilibrada, raonable, consistent, viable i pròspera". De fet, si observam les estadístiques de població es pot veure que el corrent emigratori dels illencs, que havia estat molt for la dècada anterior, ja s'havia aturat". Les taxes de

No n'hi ha prou amb sol i platjes. El futur demana qualitat.

creixement de l’activitat econòmica tendien a ser compatibles amb la suma de les taxes de creixement de la població interior en condicions de treballar i les taxes de creixement de la productivitat. Per a l’economista “cal remarcar que a les Balears es combinaven en aquella època prosperitat i equilibri, aquests dos termes que avui semblen incompatibles, sobretot si hom els aplica a la realitat balear, aleshores es donaven associats i en harmonia”. El pla d’estabilització de 1959 va fer que aquest procés que acabava de començar es desbaratàs. El que vendria després és la base de la realitat actual. No es tracta ara, per tant, d’analitzar si el passat hagués pogut ser millor o pitjor, sinó de veure les seves inèrcies per tractar de decantar els factors negatius i trobar alternatives adients amb un futur que ha de cercar nous equilibris socials, econòmics i - novetat dels finals de segle - ecològics. En aquest sentit pot ser sigui bo recordar algunes xifres significatives, com és el trànsit d’una societat que a finals dels cinquanta rebia 300.000 viatgers i que trenta anys després en rep deu milions. De les 16.000 places turístiques ha passat a mig milió. Pel que fa a la urbanització, gairebé sobre les xifres perquè tothom és conscient a les illes de l’ocupació massiva del territori. Una tercera part de la costa es troba construïda, però aquest percentatge és molt més greu si consideram només les platges, ja que de les noranta-dues existents, només una vintena s’ha salvat de la massificació.

CANVIS SUBSTANCIALS A LA SOCIETAT

I com és evident, els trenta anys de desenvolupament han suposat capgirar els processos emigratoris. Ja hem dit que l’emigració s’havia aturat just abans de començar el turisme de masses, però és aquest el que causa una forta corrent immigratòria, com a fenomen inèdit des del temps de les colonitzacions. Des de 1961 fins a 1991 les Balears han rebut prop de 250.000 immigrants, amb una mitjana de quasi deu mil per any que va baixar lleugerament durant la crisi mundial del setanta, però que va tornar ser forta i constant en els vuitanta fins a la realització del darrer cens que just s’acaba de donar a conèixer. La no integració social (i tampoc lingüística) de bona part d’aquesta població és causa de desequilibris culturals a més dels estrictament econòmics derivats d’un increment del nombre d’habitants per damunt del creixement vegetatiu a un territori limitat i amb recursos naturals, com és el cas de l’aigua, veritablement escassos. Les illes han tornat relativament riques si les comparam amb altres nacionalitats i regions espanyoles, però per a això han pagat una factura que molts consideren massa cara. Fins ara aquest era un pagament que feien, sobretot, els sectors de població que no havien pogut agafar el tren de l’opulència o els que tenien una consciència més clara sobre els problemes ecològics que s’anaven creant. Una manca de serveis socials - la demanda creixia molt més aviat que no els equipaments infraestructurals - i una renda pèssimament distribuïda, que en lloc de reduir diferències les incrementava, han estat dues conseqüències derivades del model expansiu de l’economia. Però ara, per primera vegada, aquesta factura també la paga la mateixa estructura de poder econòmic.

UN MODEL SOBREDIMENSIONAT

El manteniment per sobre de les seves possibilitats de persistència del model de creixement sense límits amb forts desequilibris territorials, urbanístics - medioambientals en definitiva - i socials ha causat un nou desequilibri que, com a resum, els uneix tots: un desequilibri d’arrels econòmiques que afecta directament l’estructura. Ja no ens trobam amb una economia que sofreix periòdiques crisis conjunturals, sinó amb una falla interna del sistema. En termes turístiques hem de parlar d’una baixada de la qualitat del turisme que suposa disminuir el nivell d’ingressos mentre que el cost dels serveis augmenta de cada vegada més. I el que deim per al sector turístic és encara més greu per a la construcció, mentre que els

altres sectors com l’agricultura i la indústria ja arrossegueu des de fa anys un declivi històric.

BALEARS 2.000

Fa ara tres anys, l’editora d’aquests “Quaderns de Debat” va finançar un estudi dirigit pels economistes Martí Perellades i Miquel Alenyar que pretenia trobar un model de desenvolupament harmònic per a les Balears de l’any 2.000. Fundescoop volia, d’aquesta manera, aportar el seu gra d’arena a trobar la solució. Quan “Balears 2.000” sortí a la llum pública encara es vivien els darrers mesos de la major onada expansionista de l’economia, i el Govern Balear no volia ni sentir parlar de la possibilitat de limitar el creixement, encara

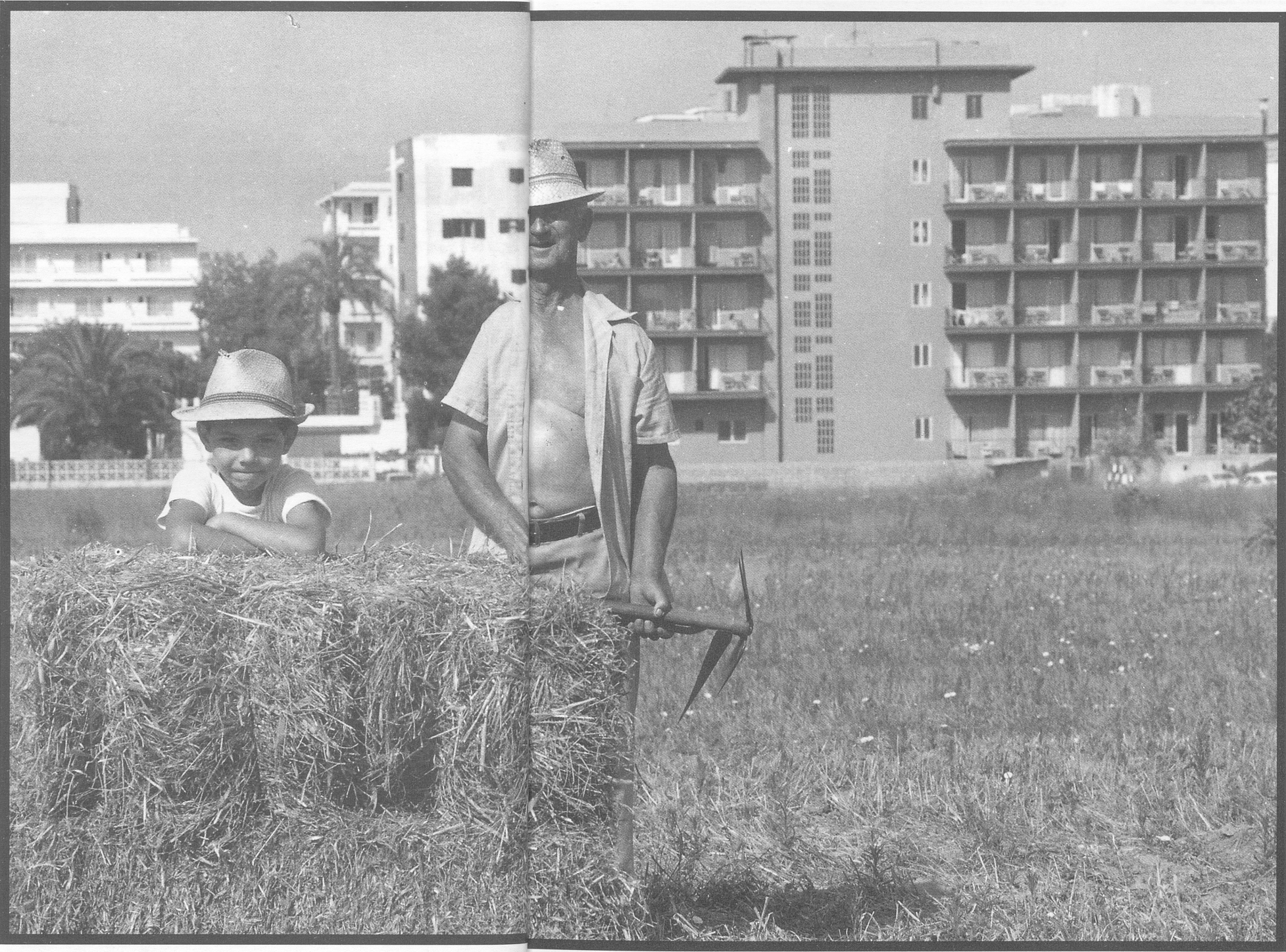
que des de la Conselleria de Turisme ja s’havien aplicat mesures proteccionistes, com els coneguts decrets Cladera que, dissortadament, causaren en primera instància un efecte multiplicador de l’oferta turística en lloc de ser l’instrument d’una millora de la qualitat que després han estat. L’informe era extraordinàriament oportú i, no obstant, el seu ressò prop de les instàncies de poder de les Illes va ser quasi nul. L’aportació principal del treball era fer possible la creació d’un “model de previsió” del comportament econòmic i demogràfic de les Illes a partir de les dades observades en el passat. D’aquesta manera s’analitzaven tres possibles escenaris per intentar saber quin era el més adient per a la societat balear. El primer era l’estudi sobre un escenari de dèbil creixement. Les conclusions a què s’arribava eren les següents: “si se

suposa que el nivell d’activitat de les Balears augmenta una taxa d’aproximadament un 1,5 per cent anual acumulatiu i que la productivitat ho fa a un ritme de l’1,38 per cent anual acumulatiu, s’obtenen aquests resultats: la taxa interior de l’atur augmenta més de cinc punts, el saldo de la balança de pagaments per comptes corrents es fa negatiu, augmenta considerablement el grau de terciarització de l’economia regional, l’edificació disminueix i el saldo migratori acumulat resulta quasi nul”. En canvi, què passa si l’escenari estudiat és de fort creixement, si el nivell d’activitat regional augmenta en un 5 per cent anual acumulatiu i la productivitat ho fa a un ritme de 2,07? Si això fos així s’obtendrien com a resultats que l’atur es reduïa en set punts, que la balança regional de pagament mantenia saldos positius, que la terciarització de l’economia augmentava, si bé escassament, que la construcció duplicava el volum d’obra i que el saldo migratori augmentava molt considerablement.

OBJECTIU: UN CREIXEMENT MODERAT

L’estudi, però, incloïa, un tercer escenari de creixement moderat que, al cap i a la fi, era el que podria ser considerat com a més vàlid. Amb un creixement del 3 per cent i una productivitat del 2,07, els

L’Agricultura és necessària per a una societat equilibrada.

resultats eren el manteniment de la taxa d'atur, un augment poc significatiu de la terciarització, un nivell expansiu moderat de la construcció i un saldo migratori positiu si bé d'escassa entitat. És a dir que les Balears tenien marges de maniobra que permetien pensar a poder compaginar "prosperitat general amb la potenciació dels seus equilibris interns i externs, econòmics i demogràfics, socials i urbanístics, culturals i financers". Això era possible, però com deia l'autor del resum de premsa lliurat el dia de la presentació pública de l'estudi, "el que sigui possible no implica que arribi a fer-se realitat".

En efecte, l'economia balear s'havia decantat des de feia anys pel model de fort creixement que l'ha abocada en molt poc temps a l'escenari estudiat en primer lloc, el de dèbil creixement que no resol pràcticament cap dels desequilibris creats en el passat. L'objectiu polític, per tant, seria el de fomentar un ambient de confiança cap a integrar l'economia en l'escenari ideal de creixement moderat, que faci un ús racional dels recursos, sobretot del territori, i permeti que els illencs recuperin un horitzó de prosperitat sobre el que ara hi ha una boira ben espessa.

Aquesta boira troba el reflex més paradigmàtic en el conflicte creat entorn del pla d'ordenació de l'Oferta Turística. El conseller de Turisme va pensar que el pla sortiria endavant sense oposició perquè la situació econòmica, en plena recessió constructora, feia que les expectatives d'inversió immobiliària fossin escasses, però no considerà que el sector voldria agafar-se com a una clau ardent davant les perspectives d'una nova fase expansiva. Es tracta d'un corrent nostàlgic que recorda com a la crisi dels setanta continuà una expansió fortíssima durant els vuitanta. Aquests nostàlgics de l'especulació com a

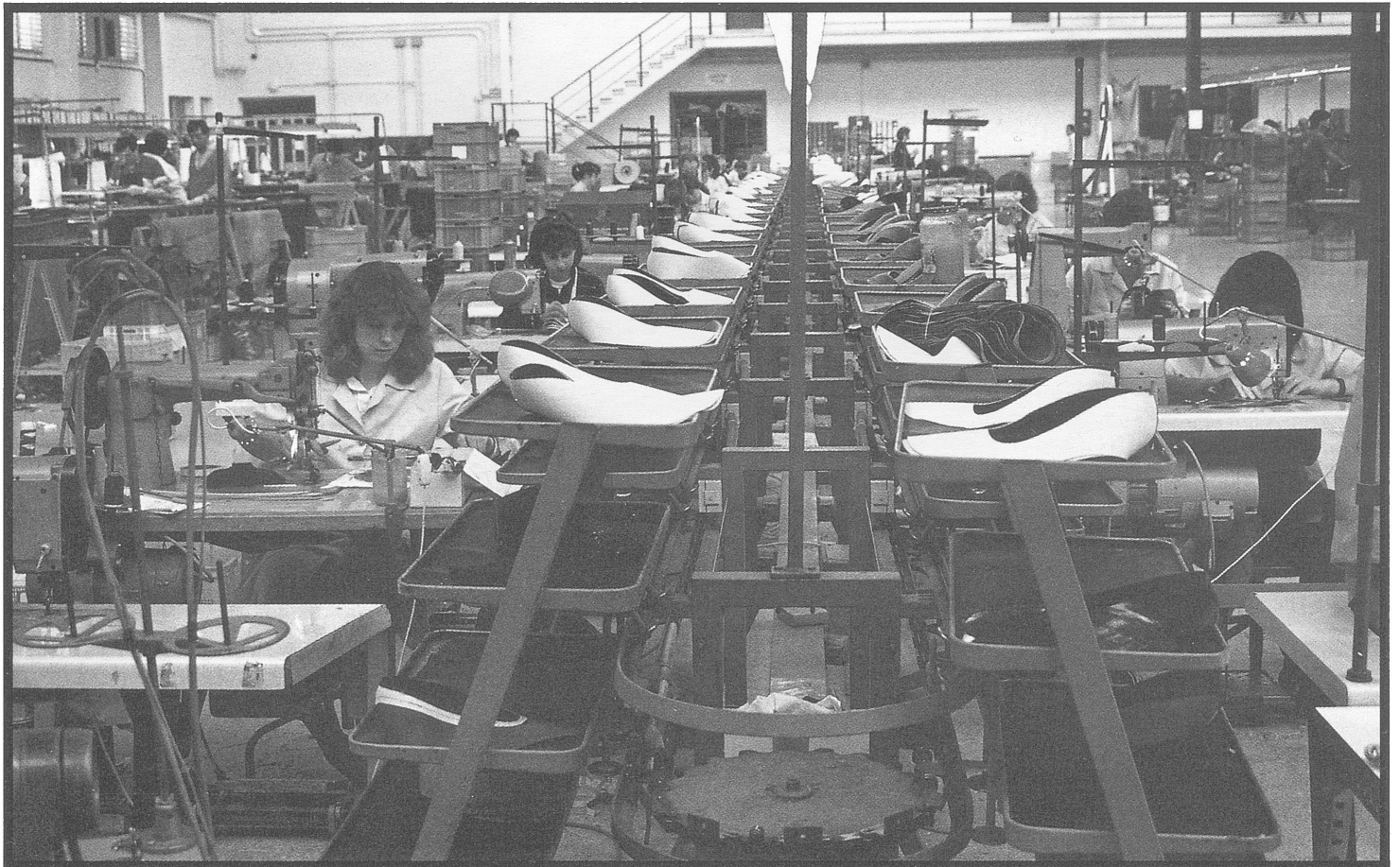
sistema han pensat, segurament, que crear expectatives mitjançant la presentació dels plans parcials d'ordenació no és una operació massa costosa i que, a més, fins i tot pot dur a reclamar indemnitzacions si, finalment, els plans proteccionistes s'aproven (bona prova d'aquesta possibilitat la tenim amb els prop de cent mil milions de pessetes que reclamen els presumptes afectats per la llei d'espais naturals).

ECOLOGISME A LA FORÇA

Els hotelers, convertits en ecologistes a la força, perquè els tours operadors reclamen cada vegada més qualitat i naturalesa, han abanderat la revolta econòmica enfront d'un govern que vacil·la. Això ha provocat una autèntica guerra civil econòmica entre els empresaris de les illes que pot dur a greus conflictes o, en el millor dels casos, si se sap negociar, a una trobada de solucions consensuades. Una taula de negociació sobre el POOT pot ser un instrument adequat, encara que seria necessari que el sector turístic s'hi pogués sentir representat, com també pot ser un bon camí la comissió parlamentària que des del legislatiu balear ha d'estudiar les repercussions del decret sobre l'atur a l'economia de les illes, que és tant com estudiar l'estructura laboral (i conseqüentment econòmica) de la Comunitat Autònoma derivada de l'estacionalitat del turisme de masses.

Hi ha molts de moviments, fin i tot, a nivell de partits polítics, dels quals el darrer congrés d'Unió Mallorquina segurament no

A pesar de la crisi, la indústria sobreviu.

es troba al marge. En definitiva, el govern de Gabriel Cañellas estaria estudiant en aquests moments recuperar la iniciativa i plantejar seriosament el futur de les illes, però es mostra poc decidit com ho demostra la sistemàtica negativa a convocar un Consell Econòmic i Social o a redactar, definitivament, les directrius territorials de les Balears.

UN VAIXELL QUE HA ENVELLIT

Fins ara el govern conservador de Gabriel Cañellas ha aplicat una rigorosa política de deixar fer, de manera que el vaixell balear - tan bé representat a les veles de l'Expo - anàs navegant per sota de totes les tempestes. Les veles s'inflaven segons bufava el vent i semblava que no hi havia cap perill d'enfonsament. Molts eren els que creien que la tripulació del navili no era bona, però que com que el disseny havia sortit bo per navegar per la mar Mediterrània dels turistes de masses, no els preocupaven ni les marejades dels passatgers ni que, a força de cops, el vaixell pogués arribar a fer aigua. Ara ja és vell, té més de trenta anys de navegació. S'ha de cercar un model nou, però els vells mariners no saben fer més que llaüts, insuficients per traslladar tot el gran equipatge creat amb l'expansionisme econòmic.

Segons els socialistes, a l'oposició en el govern de la Comunitat Autònoma però corresponsables amb la política econòmica del govern central, la recessió de les Balears no és tan perillosa com per produir moviments socials explosius, com ha passat a Astúries o Cartagena, però la sensació de crisi actual no és gens bona per regenerar la consciència que cal canviar el model econòmic. El PSOE ha enviat a diverses agrupacions empresarials i sindicats un programa de relleu econòmic que serà debatut en el Parlament Balear la pròxima tardor. En el parer de Francesc Obrador, portaveu socialista i ex-secretari general de la UGT, "cal crear una sensació d'ànim i confiança per aconseguir de tots els implicats a la vida econòmica de les illes una solidaritat col·lectiva", una difícil tasca que més sembla una utopia en aquests moments.

A LA RECERCA D'ALTERNATIVES

El PSIB-PSOE ha demanat que el govern autònom, el consell i els ajuntaments, sense oblidar tampoc els organismes de l'administració central, no escatimin les inversions públiques per contrarestar la recessió de la construcció, al mateix temps que exigeixen del Govern Balear la presentació de les directrius territorials que han de definir el model de

desenvolupament del futur i, com a mesures immediates, un nou pla de millora de la infraestructura i embelliment de zones turístiques, liquidar el deute de 15.000 milions que les administracions públiques tenen amb les empreses constructores i posar en marxa un nou pla d'habitatge. Són aquestes accions conjunturals en alguns casos, o ja més estructurals com seria la urgència de les directrius abans esmentades, que tendeixen a ordenar la situació actual, però manca encara una definició sobre el futur model, un model que en opinió del portaveu socialista, no pot oblidar el punt de partida turístic de la societat balear.

Aquest és el punt on ens trobam en aquests moments. El Govern Balear, de totes maneres, prepara importants inversions públiques, sobretot en depuració d'aigües i en carreteres. La millora de les zones turístiques és, per damunt d'opinions estètiques o de casos concrets, innegable. Hom espera encara que, fins i tot, la comissió del POOT pugui sortir endavant i, si més no, facilitar el debat sobre el model d'ordenament sectorial que les Balears necessita per fer front als nous aires del turisme mundial. Però hi ha la impressió que tot això no és suficient, que no hi ha valentia a l'hora de fer front als nous reptes. Una excepció pot ser la voluntat del conseller Forcades de crear un parc tecnològic que podria jugar un paper important en el futur, però fins i tot aquest projecte no sembla tenir el necessari consens social per poder assegurar el seu èxit. Són pocs els que confien en una solució semblant o que pensen, cosa segurament certa, que un parc tecnològic no seria més que un projecte bastant complementari en el futur econòmic de les Illes.

MOMENTS DE TRANSICIÓ

En definitiva, vivim moments de transició. El passat encara continua vigent en els nostres hàbits i marca tots els tipus de comportaments econòmics i socials de la nostra societat. Es tracta, en qualsevol cas, d'un passat amb una curta història, un període de només trenta anys, però que ha estat tan fort i profund que ha deixat una petjada inesborrable. En parlar de crisi i de canvi, tots sabem que parlem d'una reforma o, en qualsevol cas, d'un redisseny del model turístic, en el qual s'ha d'integrar una major diversificació de serveis. L'Associació de Joves Empresaris posava el desenvolupament de Niça com exemple. Potser sigui aquest camí. El que sí se sap és que el present només és un trànsit cap el futur i que viure el passat és un suïcidi tant si parlem en termes de sociologia com d'economia. I, avui per avui, les Balears encara viuen el seu passat.

Construint Castells

Entrevista a Alexandre Forcades

per Gina Garcías

Assegura que ha estat el primer nacionalista dins la política balear, i que continua essent el més decidit. Es defineix, també, com a liberal i, sobretot, com a calvinista. Desprecia el culte als doblers fàcils, i voldria que la societat balear fos més

coherent, més madura, més conseqüent. Tot i que troba que als nostres empresaris no els sobren aquestes virtuts, es manifesta completament decidit a escoltar i a fer el que demanin. Jura que l'espanta el poder i que en vol tenir poc. Igualment diu que és sincer quan assegura no conèixer el tràfec d'influències. Té tres carreres universitàries i des de fa anys mira el món i les coses des de dalt. Des d'aquesta perspectiva, considera que aquí no hi ha ni recessió ni crisi. Només que hem d'anar alerta i hem de diversificar la nostra economia. Es confessa admirat per l'espèndida joventut universitària que els anys de progrés han fet créixer a les Balears. I està disposat a crear un "megaparc tecnològic" just perquè aquests nous professionals no hagin d'emigrar.

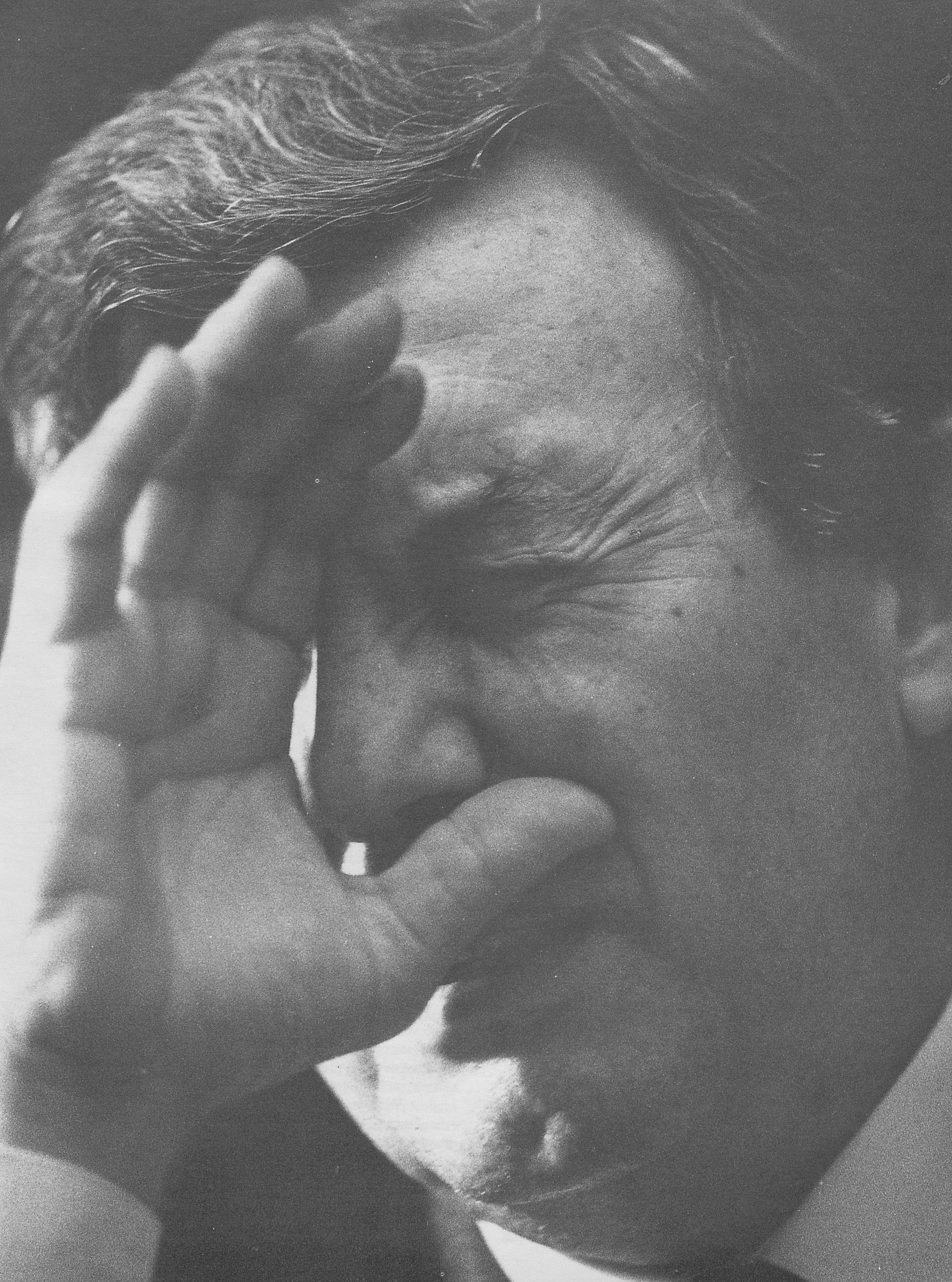
- Com estam?

- Entenc que no hi hagut crisi, ni tan sols recessió durant aquests anys. Es pot parlar de recessió, en termes

macroeconòmics, quan durant dos trimestres consecutius el producte interior brut baixa. Això no ens ha passat. El creixement durant el 91 ha estat -segons els nostres càlculs- d'un 1,4 per cent, i la FIES -que és la Fundació de les Caixes d'Estalvi, i té molt de prestigi- ens ha donat un 3,8. Jo preveia un creixement del 2 per cent durant el 92. Venim d'una fase de gran creixement, i ara passam

Alexandre Forcades va néixer a Palma el 9 de juny de l'any 1936. Es llicenciat en Ciències Econòmiques per la Universitat de Deusto (Bilbao), advocat, psicòleg industrial i diplomàtic en Informàtica. Entre 1958 i 1979 treballà a GESA, ocupà al final d'aquesta etapa, el càrrec de Cap de Departament de Personal i Informàtica i de Director de "Lignitos, S.A." Entre 1979 i 1981 va ser director econòmic d'Administració i Relacions Laborals de l'Empresa Nacional d'Electricitat (Endesa). El 1982 va ser Director General d'Economia i Hisenda del consell General Interinsular. Entre 1982 i 1987 ocupà el càrrec de cap de Divisió de Sistemes de GESA. Des de 1987 és Conseller d'Economia i Hisenda.

una etapa de creixement moderat. Però no de recessió. Aquest creixement moderat s'explica perquè l'economia és cíclica i perquè aquí, a les Balears, hi ha molt poca inversió pública. Si al Regne d'Espanya la despesa pública és del 50 per cent, i a Europa d'un nivell semblant, aquí només és d'un 25 per cent.

La nostra economia sempre ha estat pendent de la iniciativa privada, que té més poques possibilitats de corregir les oscil·lacions.

- *I quines són les perspectives?*

- Nosaltres pensam que el nostre producte més important, que és el turisme, presenta algunes incògnites. Per exemple: dins el Mediterrani la nostra oferta ja no és l'única, hi ha una gran competència que va en augment. Però pensam que encara tenim 15 anys de bonança i que els hem d'aprofitar per augmentar el valor afegit de l'oferta. S'ha vist com el mercat ha respost favorablement al nostre Pla d'Embelliment. No hem d'augmentar l'oferta, sinó mantenir el mercat, convertint totes les nostres característiques, fins i tot les negatives, en avantatges: el clima, la seguretat, les comunicacions, la qualitat de vida. Hem de fomentar un nou mercat a través d'oferir segones residències i primeres residències per a europeus. Que venguin a viure aquí i que això tenguí un efecte sinèrgic per a la nostra indústria. Si el nostre nivell de vida és un inconvenient per demanar ajudes a la Comunitat Europea, l'hem de convertir en avantatge i presentar un projecte atractiu en el camp de les noves tecnologies o de la comunicació. Hem de dir a Europa: som un país dividit, un territori dividit, i apostam per les telecomunicacions. Amb les telecomunicacions aconseguiré que el nostre país sigui un país unificat, que les quatre illes puguin fer feina unides. Ens hem d'apuntar dins un pla estratègic, a aquesta nova tendència mundial que és el món de la informació i el de les noves tecnologies. A més, tenim una gran població juvenil universitària com a resultat de la riquesa que ha produït el nostre país. Aleshores, tenim l'obligació de donar-li la possibilitat que faci feina aquí i que no hagi d'emigrar. Cregui'm, la indústria turística no pot absorbir la quantitat de magnífics llicenciats que tenim aquí. Hem d'obrir noves vies. Així tendrem un país amb territori escàs però d'una gran qualitat.

ESTALVIAR TERRITORI

- *Parla de preservar el territori?*

- No hi ha dubte que, uns més i uns manco, uns per ideologia i altres per egoisme, tots hem arribat a la conclusió que hem de cuidar el nostre territori. La cultura i la riquesa ens han duit a la preocupació pel paisatge. Això imposa una limitació del creixement. Hem d'augmentar la qualitat de vida sense consumir més territori.

- *En conclusió, no és necessària una reconversió econòmica a les Balears?*

- Vostè sap que jo som liberal. Em fa por el poder, i crec que els pressuposts públics han de ser el més petits possibles. El Govern ha d'orientar els ciutadans. Fins i tot els ha d'escandalitzar. Els ha de dir: conservau el turisme i cercau-li un complement. La investigació, les noves tecnologies i la informació, són les vies per augmentar la qualitat de vida sense consumir més territori. Crear clíniques molt especialitzades per

a clientela europea, per exemple. La qualitat farà que els investigadors i les multinacionals es vulguin establir aquí, i això tindrà un efecte sinèrgic sobre tota la nostra economia.

- *Com vol dur endavant aquest pla de futur?*

- Jo no tenc poder. L'únic poder del Govern és intentar convèncer la societat. Per això estic viatjant tant. He anat per tota Europa i per Amèrica explicant el nostre projecte de megaparc tecnològic. I ens han dit, vostès van per bon camí. Ara hem de convèncer la societat balear.

- *Vol dir que fa el paper de representant de comerç?*

- No. Jo crec que un ministre d'un govern liberal el que ha de fer és orientar la gent. I impulsar la societat. I mentrestant anar creant infraestructura. Carreteres, depuradores, etc. És a dir, hem de posar els mitjans perquè els empresaris puguin interve-nir.

SEMPRE EN MINORIA

- *La majoria absoluta que va obtenir el seu partit a les eleccions, els dóna més facilitat per dur endavant els seus projectes. O, paradoxalment, estan fermats pels compromissos amb determinats col·lectius?*

- A mí no em molesten els compromissos. M'agrada actuar en situació de minoria en relació a la societat. Vegi com a la societat de capital-risc estam en minoria. Jo no vull dominar. Per exemple, tot i que Brussel·les ens va recomanar que féssim "el bolsín", vàrem veure que la societat no ho volia i no l'hem fet.

- *No se sent pressionat pels diferents interessos corporatius i empresarials que, a més a vegades són contradictoris?*

- La política no consisteix a donar solucions, sinó a cercar el consens. Jo no vull imposar res a la societat. Quan més viva sigui, més participarà. Jo estic entusiasmat amb la polèmica sobre els impostos. Però si jo vull fer depuradores, he de crear un impost perquè no puc demanar més doblers a Madrid per fer depuradores, si en tenim més que la mitjana estatal. M'agrada estar a una societat viva i polemitzadora. El problema és que a vegades es mou massa pels doblers immediats. I jo, en canvi, som un nacionalista calvinista, de treball i d'estalvi. No m'agrada el capitalisme de saló. Jo vull la prosperitat de les Balears. El governant sempre té la temptació d'intervenir, però jo faig l'esforç per no fer-ho, just volem orientar.

- *I no té el Govern també la temptació d'intervenir a través del control dels bancs, dels mitjans de comunicació, i fins i tot dels dirigents d'algunes organitzacions empresarials?*

- Estam al Consell d'Administració de les Caixes d'Estalvi i mai no hem tengut cap acusació d'intervencionisme ni cap impugnació. Quant a mitjans de comunicació o organitzacions empresarials, mai no he sentit res d'això.

LA MÉS BAIXA PRESSIÓ FISCAL

- *Parla de fer una política liberal, i en un any ha creat tres nous impostos. quant ha pujat vostè la pressió fiscal autonòmica?*

- La pressió fiscal a les Balears està per davall del promedi del Regne d'Espanya. Això m'ha perjudicat a l'hora de negociar amb Madrid el nostre finançament. Però vostè em pregunta sobre l'autonòmica. I també se'n durà una sorpresa. Si miram

la pressió fiscal dels tres darrers anys, dividint la recaptació dels meus impostos amb el producte interior brut, resulta que l'any 89 era d'un 0,9. L'any 90 va ser d'un 1,38 a causa de la recuperació de retards anteriors. L'any 91 s'estabilitzà en un 1,15. L'any 92, amb els nous impostos en marxa, la pressió fiscal autonòmica no puja més d'un 1,21 en relació al Producte Interior Brut. Continua essent de les més baixes del Regne d'Espanya. I també els increments han estat molt baixos. L'esforç fiscal de les Balears és molt baix.

- *I això li va costar un disgust amb el Ministeri d'Hisenda a l'hora de demanar més prestacions per a les Balears.*

- Es que jo crec que per mesurar el finançament autonòmic no s'ha de tenir en compte l'esforç fiscal. Aquí hi ha tants de vellets, i si tots els governs autonòmics ens n'hem de cuidar, hem de rebre els mateixos doblers per cada vell, siguem rics o siguem pobres. Igual en sanitat o en altres serveis. Jo ho vaig discutir i vaig aconseguir desactivar bastant la consideració de l'esforç fiscal com a variable de la fórmula de repartiment.

ELS PAGESOS TENDRAN CURA DE LA NATURA

- *Parlant de sectors econòmics concrets, quan s'atreviran a dir que l'agricultura balear és condemnada a mort?*

- No és condemnada a mort. L'agricultura és un bé de primera necessitat. Primer perquè amb ella es pot preservar la naturalesa. Encara que sigui pagant els pagesos, l'hem de mantenir. Si no, hi hauria una desertització total del camp. Fins i tot la Comunitat Europea, que ha estat molt estricta, ho comença a entendre. En segon lloc, hem de mantenir la possibilitat que qualsevol ciutadà que vulgui ser agricultor ho pugui ser. A Europa es veuen universitaris que es fan agricultors, perquè volen viure dins la naturalesa. Aquí també hi ha d'haver aquesta possibilitat. En tercer lloc, hem de mantenir el nostre teixit social. El camp no s'ha de buidar. A més, hi ha la possibilitat que algunes activitats agràries vagin molt bé. A aquestes les hem d'estimular. I també hem de mantenir les que produeixen cereals, encara que no els necessitem. Perquè a segons quins llocs de les Balears hi haurà cereals o hi haurà desert.

- *Quan començaran a subvencionar els pagesos com a conservadors de la natura?*

- La Comunitat Europea va per aquest camí, i el conseller d'Agricultura està fent gestions a través del Govern Central per aconseguir aquestes subvencions.

- *Concretem ara els seus projectes industrials, quan es veurà el "parc tecnològic" del qual tant ha parlat?*

- Jo crec que d'aquí a uns 15 anys. El Govern ja ha donat les primeres passes. Però són temes lents. A més, nosaltres no podem competir amb els parcs que ja existeixen a la península. Hem de donar qualitat, sofisticació, funcionalitat... Jo vull una indústria neta, ecològica i avançada.

UN CONSENS ESTRATÈGIC

- *En aquests temes estratègics hi ha el suficient consens polític com perquè siguin possibles més enllà dels possibles canvis de govern?*

- Jo vull un consens social. Quant al polític, record haver pactat al Parlament, per unanimitat, fer un debat monogràfic

sobre Europa i sobre el megaparc. Pens que és possible arribar a un consens en aquests temes estratègics. Però sobretot, crec que és necessari un consens social. Que la societat no cerqui els doblers fàcils, sinó que sigui més calvinista.

- *Vostè creu que la seva línia econòmica és coherent amb la de l'Estat espanyol i la d'Europa?*

- No, jo no som coherent amb la nacional. Perquè pens, econòmicament parlant, que quedi clar, que a les Balears ens aniria molt bé no pertànyer al Regne d'Espanya. La nostra economia no té res a veure amb l'espanyola. Quan a ells els va bé, a nosaltres ens va malament. I també a l'enrevés. A les Balears ens aniria molt millor presentar-nos davant Europa com una regió independent -repetesc que estic parlant estrictament des del punt de vista econòmic-, perquè tenim una economia completament diferenciada.

EUROPA ENS POT PERJUDICAR

- *I en línia amb Europa?*

- Bé. També tenim problemes. Europa, en aquests moments, no concedeix cap atenció al turisme. I a més a més, ens pot perjudicar. Intuec que Europa pensa fer grans inversions turístiques al nord d'Àfrica per frenar l'emigració. Això és una política molt intel·ligent en relació al nord d'Àfrica, però a nosaltres ens crearà una competència difícil. També ho està fent amb els països de l'est.

Són intel·ligents quan fan inversions en aquests països, però

ens faran mal. Per això jo vull tenir un Estatut especial davant Europa. Jo respect la Constitució, però haurem de lluitar permanentment per trobar aquest Estatut Especial amb el qual presentar-nos davant Europa.

- *Aquest és el seu abertxalisme?*

- Ara està de moda parlar de nacionalisme. Jo ja ho vaig fer l'any 87. Vaig ser el primer, quan ningú no s'hi apuntava. El meu nacionalisme és defensar el nostre poble. No és un nacionalisme de cultura, ni de raça, ni de llengua. És un nacionalisme democràtic i de consens. Deman sobirania per al meu poble. Però no vull que la democràcia pateixi a costa de la sobirania. Alerta. No ha de patir la democràcia per defensar els grans principis d'un poble.

COM MÉS ENFORA DEL CONTINENT, MILLOR

- *Llavors, vostè no cantaria amb el seu president Gabriel Cañellas, allò de "Nuestras islas son trozos de España, lanzados al mar..."*

- Jo ho cantaria en mallorquí. Sé la cançó, perquè al col·legi on va estudiar el senyor Cañellas jo també hi vaig estar deu anys, com hi va estar el senyor Andreu Ferret i tants d'altres. I tots la cantàvem. Perquè era el nostre himne. Però jo sempre dic que són illes "lanzadas al mar", i que com més enfora estiguem del continent, molt millor...

- *Parlant del seu concepte de nacionalisme, com tracta vostè aquestes minúscules autonomies dins l'autonomia balear com són els Consells Insulars i els Ajuntaments? Perquè el Govern Central ha vingut a dir que ja està bé que sempre reclamin a Madrid, i que els govern autònoms també se n'han de preocupar.*

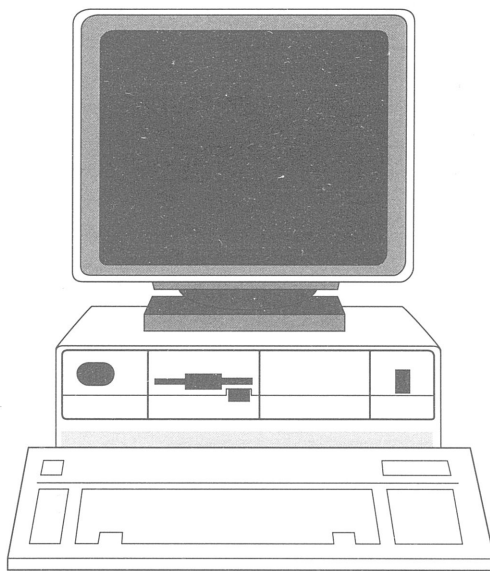
- Jo estic convençut que la nostra Comunitat no serà realment una nació fins que no hi hagi una acceptació mútua que som quatre illes. Jo tenc un ampli respecte per Menorca, Eivissa i Formentera. I estic a favor de dotar els Consells Insulars. Puc prometre que enguany sentiran parlar molt al conseller d'Economia i Hisenda d'atribucions de competències als Consells Insulars. Tenim un programa i l'estam desenvolupant. Tenc el màxim respecte per la independència de cada illa, i el màxim consens dins el Govern Balear. També tenc el màxim respecte a l'autonomia municipal.

Però crec que el Govern Central no ha estat constructiu en aquest aspecte. Va ser nostra la idea, concretament de les autonomies de Castella i Lleó i de les Balears, que s'havia de consensuar el dèficit que podia produir cada Administració. El Govern Central és estret i s'equivoca quan proposa un repartiment dels fons públics de 50, 25 i 25. Nosaltres vàrem ser els primers a proposar un repartiment a parts iguals entre Administració Central, autonomies i ens locals. Som més localista que el Govern Central. I a més vaig ser el primer a proposar un repartiment del 33, 33, 33. Crec que així es construeix un país. Jo em proclam tant o més nacionalista que qualsevol altre grup.

EMSA

Empresa Mucicpal de Serveis

- ✓ Venda d'*ordinadors personals* compatibles; impressores.
- ✓ Assessorament en la compra de programes i/o ordinadors.
- ✓ Instal·lació d'ordinadors i programes.

Per sol·licitar informació
i/o ofertes, adreçau-vos a

EMSA

C. Albellons, 2
Tel. 54 80 71 - Fax 54 65 15

ALCUDIA

La qualitat, un repte per superar totes les crisis

Entrevista a Miquel Alenyar

per Sebastià Verd

Miquel Alenyar és, sens dubte, el cronista econòmic de la nostra societat. Durant anys ha dirigit, coordinat o col·laborat amb l'evolució econòmica de les Balears i amb infinitat

d'estudis, con és la comptabilitat regional, el cost de la insularitat, etcètera. La seva firma és habitual al Diario de Mallorca i la seva veu coneguda per tot el dial de les ràdios illenques. Endemés, com tots recordarem, va ser president de l'Obra Cultural Balear on va viure un estrany episodi, perquè a pesar que era - i tothom ho reconeixia - la gran esperança de l'entitat no li deixaren fer la feina que s'havia autoimposat i va haver de dimitir. No ha dimitit, però,

de la seva actitud cívica amb el seu país i, com sempre ha fet, en qualsevol moment és a punt per expressar el seu parer o donar una mà quan se li demana.

Miquel Alenyar té 52 anys. Es economista. Cursà estudis de batxillerat a l'Institut Ramon Llull de Palma i es llicencià en econòmiques a Barcelona l'any 1967. Des de llavors ençà ha destacat com el prestigiós analista de l'economia regional de les Balears, i ha publicat més de 300 articles a la premsa, revistes i publicacions científiques, el darrer dels quals veurà proximitat la llum a "Cuadernos de Economía".

Ha publicat diversos llibres sobre comptabilitat regional, el cost de la insularitat i una introducció a l'economia de les Balears. Ha participat activament en els estudis anuals sobre Evolució econòmica de les Balears, publicació de la qual va ser director entre 1977 i 1983.

Es membre de la Societat Catalana d'Economia de l'Institut d'Estudis Catalans. Va ser president de l'Obra Cultural Balear i ha participat activament en la defensa de la llengua i cultura de les Illes. Gran coneixedor del món de la pintura és autor del pròleg del catàleg de l'exposició de pintors balears que la conselleria de Cultura ha presentat al Fons Econòmic Internacional, a Washington, amb el títol: "pintura i mercat a Balears"

Treballa a la Caixa d'Estalvis de les Balears com abans ho féu a Banca Catalana, però la seva dedicació a l'economia va molt més enllà d'una feina executiva a una entitat bancària. Des de ca seva, una casa aïllada del carrer Angel Guimerà, recopila dades i dades contínuament. Una finestra, que quasi sembla des de fora un petit finestral de convent o sagristia, deixa passar la llum del capvespre sobre la gruixuda documentació que va acaramellant. Per

les parets, la llar familiar conserva nombrosos records dels avantpassats en forma de pintures i ceràmiques. En aquest entorn l'economista passa la major part del seu temps teòricament lliure, però que ell dedica a l'estudi de la realitat mallorquina. Aquest és, en definitiva, el seu millor esplanai.

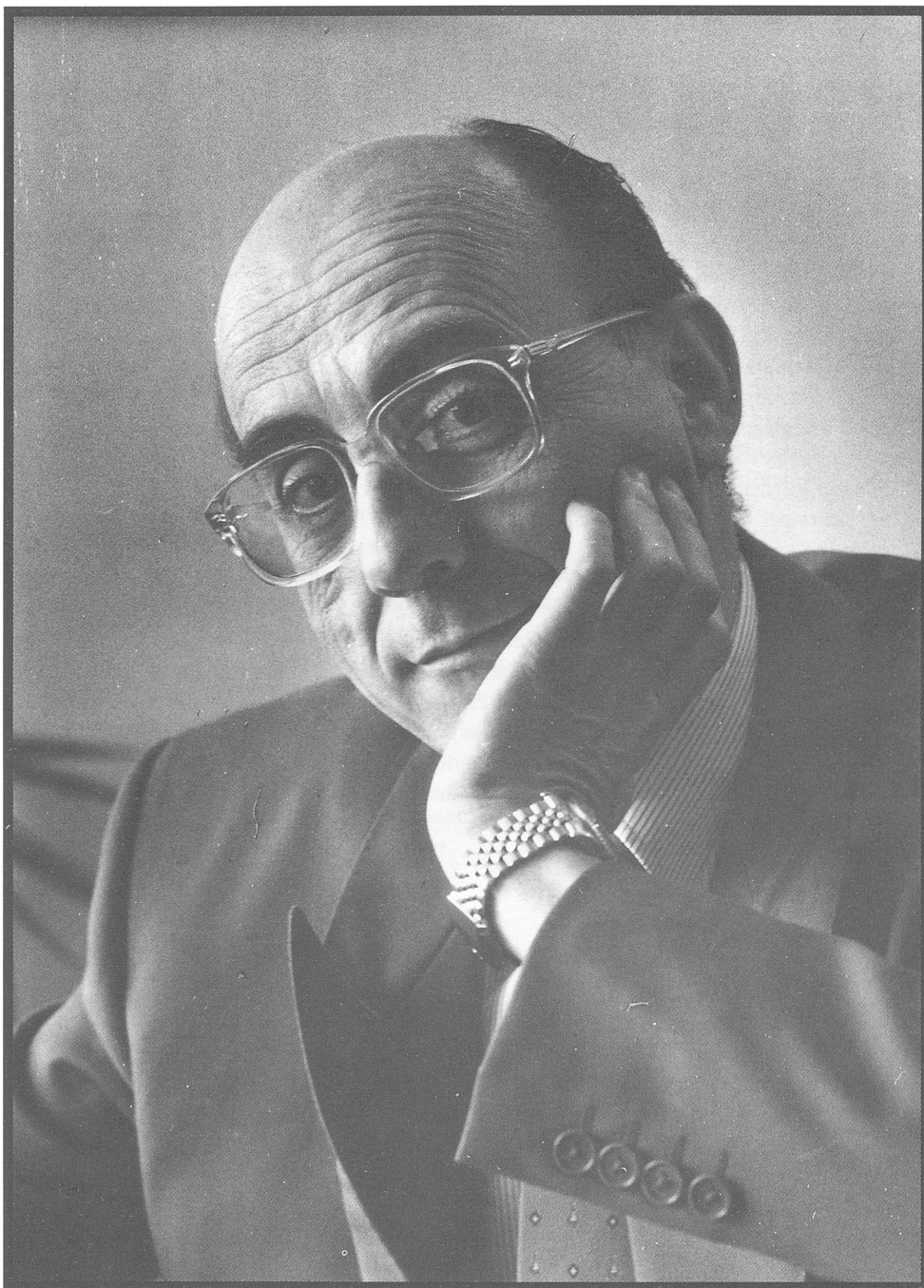
- *Des de fa molts anys no ens cansam de sentir parlar de crisi. Crisi i més crisi. De veres és tan greu si és que podem parlar de crisi?*

- Bé, en aquests moments a les Balears s'han superposat distintes categories de crisis. Han coincidit temporalment i això fa que el diagnòstic de la situació en què ens trobam sigui una mica complex. Seria més fàcil entendre una crisi conjuntural, una crisi que fos d'oferta o d'elements estructurals d'oferta, o una crisi de demanda per raons de caràcter cíclic...però passa que a Balears en els darrers tres anys s'han superposat tres sostres de crisis de naturalesa diferent. Per una banda tenim una crisi cíclica que ha afectat la demanda, sobretot per part del turisme britànic, que s'ha vist reduït en una mica més d'un milió de turistes, com a conseqüència de la forta recessió econòmica en el Regne Unit des de 1987. A aquesta circumstància a les Illes s'ha afegit una crisi de caràcter estructural que té, bàsicament, dues vessants: la construcció i l'oferta turística. La construcció es va sobredimensionar més enllà del que a mitjan termini, i evidentment a llarg termini, podia suportar la nostra economia. Aleshores, aquest sector des de març de 1990 comença a trobar dificultats de naturalesa estructural i, per tant, entra en el que considerarem una baixa contínua de reajustament de la producció. Mentre que, per part de l'oferta turística, també es produeixen una sèrie de problemes de caràcter estructural, com és l'envelliment relatiu de la planta hotelera i el deteriorament de la planta complementària. La nostra hostaleria quan es va fer tenia uns atractius que ara, trenta anys després, presenta problemes d'envelliment i obsolescència. Es a dir que els hotels no només són vells sinó antiquats, responen als gusts dels turistes de fa vint o trenta anys, però no als d'ara. El turista d'avui vol més espai a l'habitació, a la cambra de bany i, sobretot, més espais d'ús comunitari dins l'hotel i fora de l'establiment. Vol un entorn satisfactori...

MOLTES CRISIS SUPERPOSADES

- *Tal com ho diu, són evidentment moltes crisis superposades. Vol dir això que hi haurà greus dificultats per trobar solucions, si és que són possibles?*

- Bé, bé...encara hi ha més coses per dir. La situació no l'hem acabada de definir. El turista d'avui cerca la naturalesa i hem

de dir que també és un problema estructural greu el mal que durant trenta anys hem fet amb un ús intensiu i abús d'espais naturals per a usos turístics, i això, que avui incideix de manera relevant sobre la demanda, és un problema de difícil solució. L'ordenació del territori, la conservació del paisatge ha estat l'aspecte més negatiu del procés enregistrat al llarg de les darreres dècades i ara en pagam les conseqüències. Però és que, endemés, també tenim problemes de caràcter tendencial.

- *Tendencial, què vol dir?*

- Per exemple, la reducció de l'estada mitjana turística. Els turistes tendeixen a acursar les seves vacances d'estiu. I també la tendència de gastar manco doblers, de consumir una quantitat inferior de béns i serveis per persona i dia. Poden venir els mateixos turistes, però les seves despeses són inferiors.

CRISIS DE TOT TIPUS

- *Parlam de crisi conjuntural, de problemes estructurals, de situacions tendencials. Hem d'afegir encara més crisi a aquest panorama?*

- Doncs, sí. Encara sí. Un altre problema d'estructura de l'oferta: el nivell de preus de l'oferta complementària. Hem pensat durant anys que el turista venia a les Balears amb una quantitat de doblers determinada i que aquí se'ls gastava tots i això no és ver. El turista respon davant els preus i els compara amb els que està acostumat a pagar a ca seva i davant preus cars, el que fa, lògicament, és fer manco despeses aquí. Els turistes d'ara gasten menys, no perquè siguin més pobres, sinó perquè els preus són massa cars. Els nostres preus comencen a ser cars per als britànics l'any 1982 i es fan caríssims a partir del 87, i cars per als alemanys també des de 1987.

- *Vivim, en definitiva, una crisi turística*

- Això és evident, però també es viu a les Balears una crisi conjuntural derivada, sobretot, del refredament del consum dels residents, que, en bona mesura, ve determinada per la política econòmica del govern central i les expectatives negatives que s'han generat després de tres temporades turístiques negatives. I s'afegeix una tercera causa, la guerra del golf Pèrsic, entre novembre del 90 i març del 91, que du el comportament dels consumidors balears a nivells veritablement baixos. No obstant això, a la tardor del 91 ja es presenta una certa recuperació...Bé, el que vull dir amb tot això és que per entendre la situació no es pot parlar d'una crisi estructural o conjuntural..no, per saber el que passa s'ha de tenir una perspectiva global. Si no tenim una visió general no podrem prendre mesures correctores adients.

UNA CERTA MILLORA CONJUNTURAL

- *Ha dit que la situació està canviant. Hi ha una millora?*

- Des del punt de vista conjuntural les coses presenten una inflexió cap a millor des de l'octubre passat. No és intensa, però prou allargada en el temps com per esperar que continuarà. Conjunturalment els problemes de demanda interna es podrien solventar...

- *Però així solventaríem els problemes conjunturals...*

- Clar, els estructurals són més difícils. I per solucionar els problemes estructurals caldria exigir actuacions decidides i agosarades i, sobretot, actuacions de govern.

- *Que pot ser és el que fins ara no s'ha donat.*

- Bé, crec que les actuacions del Govern han estat poques i no agosarades, encara que se n'han produït algunes interessants, com és el pla d'embelliment de les zones turístiques, que ha mobilitzat una mica més de catorze mil milions de pessetes. Per tant s'han fet inversions d'una certa entitat. I, sobretot, s'ha marcat un precedent, perquè s'ha vist que una operació com aquesta és rendible, però que ha de tenir continuïtat. Això és el que ha de succeir.

- *Ha estat una operació, a més, conjunta, és a dir que també hi ha intervengut la iniciativa privada...*

- Si, bé..., però això és una altra cosa. El pla d'embelliment és una cosa de les dues administracions, autonòmica i local. Després ve el pla de modernització, en compliment de la llei de 1990, on ha intervengut la iniciativa privada en part perquè no li quedava altre remei. Els seus resultats demostren que la nostra planta hotelera necessita una intervenció en profunditat. Les investigacions fetes per complir la llei no han trobat l'hostaleria en bones condicions, tot el contrari. La modernització és una acció de govern dirigida a corregir defectes...Eh! i no oblidem una tercera acció de govern important, per molt que hagi estat imposada al Govern pel Parlament: la llei d'espais naturals. Una llei summament important, que deixa protegit el trenta-quatre per cent del territori insular. Es una llei amb ample consens que ningú no contesta i que té una forta rendibilitat externa, perquè els tours operadors la utilitzen per fer campanya a favor del turisme de les Illes i també la utilitza el mateix govern, coneixedor de la importància del tema. Crec que avui s'han desactivat totes les idees sobre la reforma de la llei, encara que hi pugui haver qualche concessió puntual, qualche retoc, que no rompi el contingut de la llei. I, finalment, avui ens trobam amb el pla d'Ordenació de l'Oferta Turística que és una altra acció important. El fet que això estigui sobre la taula crec que és bo perquè ens permet avançar cap a una adequada ordenació de l'oferta turística. Som partidari d'invertir temps en aquest debat, perquè és important per al futur de les nostres illes.

- *Diu que hem d'invertir temps. Realment, en tenim de temps?*

- El tema és tan important que si hem de tenir un bon resultat s'ho paga estar tres o quatre mesos més... El que no podem fer és quedar-nos amb el pla sobre la taula indefinidament i discutir del sexe dels àngels.

ASSUMIR LA IDENTITAT NACIONAL DE LES ILLES

- *Fins aquí hem parlat de crisi econòmica. Hem tractat d'explicar per què cal canviar certs hàbits que es corresponen amb el passat i no amb el que hauria de ser el present o el futur, però per què no parlam també de crisi social. En podem parlar, creu?*

- Sí...bé, jo em pensava que només parlaríem d'economia que és del que jo entenc. Com a economista és que puc dir en aquests moments que les Illes tenen uns reptes importants a resoldre amb decisió i coratge, perquè el que han de fer no són

coses de poca relevància sinó coses que posen en joc la competitivitat de la nostra economia a mitjan termini, quatre o cinc anys, o gairebé a curt termini perquè cinc anys no són res en la vida d'un poble. Però, és cert..., a més d'aquesta crisi econòmica tenim també problemes de caràcter social i cultural, tenim una societat amb elements de desarticulació i desmotivació per emprendre les tasques que la naturalesa de les coses demana, de manera, per exemple, que avui no és voluntarisme fer una política proteccionista del medi natural a Balears, sinó una necessitat col·lectiva en bé de la prosperitat de les Illes. Es, per tant, una opció interessada, no per raons estètiques o de judici de valor, també per raons estètiques, però sobretot per raons d'interès col·lectiu. I aquesta certa manca de capacitat d'assumir els sacrificis que demana avui assegurar la prosperitat futura són elements que mereixen ser analitzats i tractats per poder-los superar. I també tenim problemes d'identitat nacional. Tenim una societat que una vegada que han madurat els hàbits democràtics normals, es troba que més enllà li queda assumir la normalitat nacional de la nostra terra. Fet i fet, ens trobam una mica en una època que podríem definir entre el que necessitam, el que voldríem i el que podem. I, com sempre, el que necessitam no és, lamentablement, el que estam disposats a fer en termes col·lectius. Avui tenim necessitat que el poble de les Illes assumeixi la identitat nacional més gran de la seva història. Són necessitats perquè si les assumim funcionarem com a col·lectivitat i perquè si no ho feim, serem incapaços de crear una societat lúcida, creativa, feïnera, competitiva...

- Són molts d'adjectius...

- Es que un no basta per dir totes les coses que pens.
 - El fet que a les nostres Illes sigui necessari prendre consciència de la necessitat d'una normalitat ciutadana nacional no respon a cap mimetisme respecte que l'antiga URSS s'hagi produït una debacle de l'estructura estatal, ni a cap

contagi estrany de la desfeta iugoslava, sinó que la normal maduració de la nostra societat ens ha duit a una situació en la qual per continuar normalitzant-nos hem d'emprendre el camí de la normalització cultural.

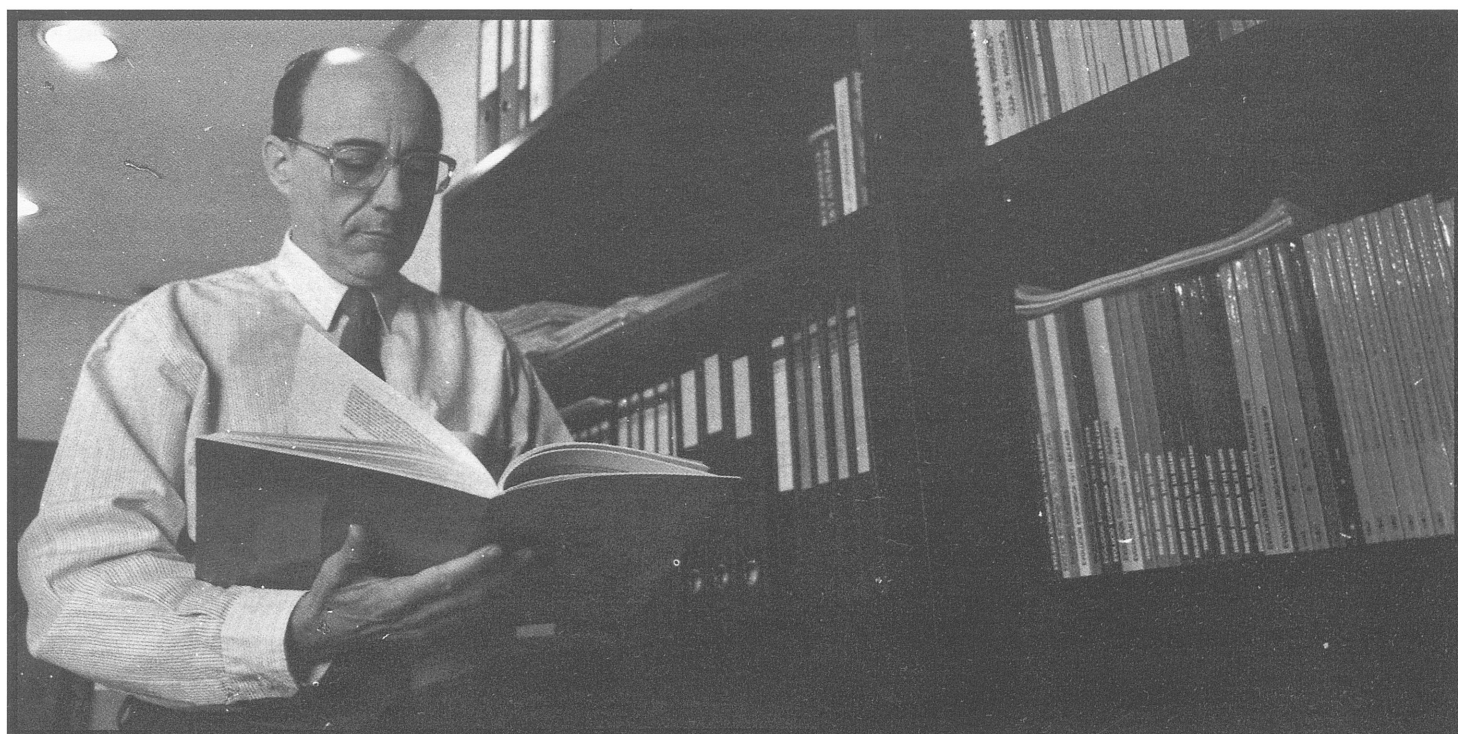
L'ECONOMIA NO HO ÉS TOT

- *I això com es pot fer, mitjançant partits, societat civil? Ara fa uns dies hem vist com un partit coaligat al govern autonòmic (Unió Mallorquina) es definia com a nacionalista, però subratllava un nacionalisme bàsicament econòmic. Com veu això de nacionalisme econòmic?*

- Jo crec que el nacionalisme ha de ser una mica tot: social, cultural i també econòmic, totes les vessants col·lectives. Si només es mira una vessant no es pot normalitzar tot el conjunt. La vessant econòmica és molt important, però no l'única. El que sí posa de manifest que un partit com aquest es declarari nacionalista és que hi ha aquesta consciència a les Illes més o manco desperta i que les coses han d'anar per aquí o no aniran bé. Si no fos així tal volta podríem perdre el tren la darrera vegada que passa per la nostra petita estació. Crec que s'han d'impulsar totes aquestes iniciatives polítiques i que s'han de complementar amb altres de caràcter cívica i social no partidistes.

- *Fins aquest moment, al llarg de l'entrevista, hem parlat de turisme, també de la construcció en relació al model de desenvolupament turístic. Ara parlàvem de societat. Bé, m'agradaria continuar parlant de societat, però també recuperar el fil econòmic perquè...què passa amb els altres sectors econòmics, els marginam d'aquest projecte de societat?*

- No, en absolut, el que passa és que per raons òbvies primer s'ha de parlar de turisme, però també hem de referir-nos a

indústria, agricultura i a serveis no turístics, però sobretot d'indústria i agricultura que són dos sectors una miqueta deixats de costat més per ignorància que per altra cosa. Hi ha l'opinió que la generació de renda vendrà cada dia més per serveis i cada dia menys per agricultura o indústria, i això s'ha de saber dimensionar. El fet que augmenti la quantitat de renda per turisme i serveis no implica que disminueixin les quantitats de renda absoluta generades per altres sectors. El bon funcionament del nostre cos econòmic demana la protecció, la conservació i el relleu de les activitats exportadores industrials en base a programes de reorientació d'activitats amb línies competitives. I a més, hem de ser capaços de fer indústries de proveïment i de subministrament que necessiten els nostres serveis, que no poden funcionar, per exemple, sense depuració d'aigües, sense electricitat, tota una sèrie de serveis públics industrials que s'han d'atendre adequadament. I queda, també, tot el camp de la indústria complementària de la construcció, perquè construcció n'hi continuarà havent i necessitarà matèries primes que sempre serà més interessant que es facin aquí que no que s'importin.

- I agricultura?

- També, també... indústries, alimentació. Però sobre agricultura vull dir que és un sector que no està en situació de defunció com molts diuen, sinó que és ben viu, és un sector que batega, que genera renda, vint mil milions cada any, que no és cap insignificància i endemés aporta a la nostra comunitat economies externes com el fet de mantenir encara prou bé l'estat del camp. La foravila no es troba abandonada encara perquè hi ha aquelles deu o dotze mil persones que hi fan feina, que permeten parlar d'un sector de ramaders, d'horticultura, etcètera. Es a dir que encara té vida per anys. I a partir d'aquesta realitat cal arbitrar mesures perquè aquest cos continuï bategant en la mesura que és indispensable per a l'equilibri de l'economia i per al nostre equilibri social.

UNA SOCIETAT DE SERVEIS D'OCI

- Sí, però hi ha una forta corrent d'opinió que defensa que les Balears es converteixen únicament i exclusivament en una economia de serveis.

- Són persones que no tenen visió de país, que no saben que som una col·lectivitat amb identitat pròpia, amb una estructura i un sistema social propi que necessita elements de cohesió i d'articulació. Podem parlar d'una economia extremadament especialitzada en el Sarre, o d'una economia superespecialitzada en el Vallès, però no podem parlar d'una economia extremadament especialitzada per a les Illes Balears, perquè som un microcosmos, perquè formen una realitat nacional.

- Es pot entendre aquest raonament?

- Aquest és el problema, no ho entenen i com que no ho entenen, sembla com si tenguessin les orelles tancades, i ja saps que no hi ha res pitjor que parlar a un sord o voler ensenyar plàstica a un cego.

- Bé, però s'haurà d'intentar, no? Si Miquel Alenyar pogués avui dissenyar el model que ens ha de servir per al futur, si tengués a les seves mans un poder decisiu, és a dir si pogués manar, dur a terme accions de govern, que és el que faria en primer lloc?

- Es ben difícil imaginar que jo pugui tenir responsabilitats de govern i per tant pensar el que podria fer. M'estim més pensar només com a economista, com a analista en qualsevol cas. I en aquest sentit sí que diria en primer lloc que el futur no es pot fer a partir de res, considerant que el passat no té importància. Hem de partir del present i aquest depèn del passat i, per tant, no es poden fer grans innovacions, ni grans invencions, sinó partir de les oportunitats i també de les deficiències del model actual, potenciar aquelles i afrontar les febleses. Hem de donar la importància que té a l'economia de serveis i d'oci, que és allò a la qual cosa haurien d'aspirar transformar les Illes. Ara tenim, bàsicament, una economia turística. Doncs bé, hem d'anar cap endavant, no ser exclusivament una economia turística, que el turisme és només una part de l'oci, sinó una economia que inclogui una diversitat de serveis. Una economia de serveis d'oci per als europeus. I això demana accions concretes en el camp de la modernització hotelera, en l'ordenació global del territori. Necessitam un pla general, no només plans sectorials com el de l'oferta turística. El necessitam com l'aire que respiram. I, endemés necessitam un tercer pilar: una forta inversió en infraestructures públiques. No podem ser una economia d'oci competitiva si no tenim serveis públics adequats.

UNA CULTURA DE LA QUALITAT

- Si parlem d'infraestructures, hem de pensar en qualche cosa més que carreteres, autopistes. No ho creu?

- Evidentment. Una cosa són carreteres, una altra cosa autopistes, una altra vies de circulació i una altra cosa una visió global de les tres illes amb elements de comunicació interna en què les carreteres siguin un dels components. A més, infraestructures són també vies de telecomunicació, depuració d'aigües brutes, aigües netes, jardins, zones d'ús públiques, zones de protecció de platges, espais naturals, parcs...són moltes coses més. Convé tenir una visió general de les coses per no cometre errors.

- Parlava d'accions necessàries, de tres pilars...

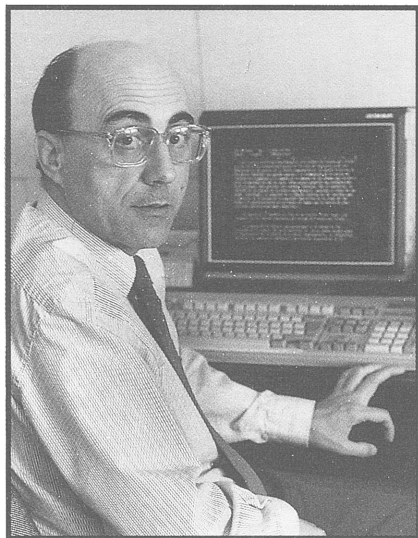
- Sí, a partir de la concepció basada en aquestes tres potes, el que jo diria és que a les Balears hem d'intentar, com a responsabilitat urgent que compromet tots els agents socials, posar en marxa una cultura difusa i generalitzada de la qualitat. Hem de fer les coses bé, no només perquè ens agradi ser perfeccionistes, sinó perquè ens hi va el pa de cada dia. Hem de fer bé turisme, hem de fer bé la prestació de serveis complementaris als turistes, hem de fer bé totes les coses i dins una dinàmica on les coses es facin cada vegada millor, perquè el futur de Balears serà dins un marc de qualitat o serà un futur de poca prosperitat. Tenim reptes de qualitat que abasten

aspectes d'economia, però també de medi ambient, aspectes d'entorn, socials, culturals, sociològics, aspectes de clima social. O som capaços de tirar endavant aquest procés de transformació, que més que canviar un model productiu vol aprofundir en la qualitat, o no arribarem enlloc.

- Tornem parlar, si li sembla, de la gent... què hi feim amb la gent amb la que sempre ha viscut aquí, amb els emigrants... hem parlat de retrobar una identitat...

- Crec que la qualitat a nivell de societat té un nom que és la recuperació de la pròpia identitat. Com podem ser uns ciutadans de qualitat si no som uns ciutadans que visquem a partir de la condició que som mallorquins, menorquins, eivissencs i que formam una identitat nacional? No serem mai bons ciutadans amb comportaments imitatius de ciutadans d'altres indrets. Serem ciutadans de primera línia a Europa si

som capaços de treure tota la potencialitat de la nostra identitat.

ELS IMMIGRANTS, UNA INTEGRACIÓ VOLUNTÀRIA

- Aquí xocam ja amb un problema important. Un alt percentatge de la població balear és de difícil integració. Tal volta no sigui atractiu per a molts formar part de la nostra identitat.

- El procés d'integració ha de ser, evidentment, voluntari i lliure, però pot ser un procés motivat i incentivat, perquè la gent se senti atreta pels processos d'integració. I això són feines de caràcter col·lectiu que hem de saber fer bé. De totes maneres, cal dimensionar les coses. A les Balears tenim un vint-i-vuit per cent de població immigrada, no tenim un cinquanta per cent. A Catalunya el percentatge és d'aquest altre ordre i allà s'han plantejat processos d'enfortiment de la identitat catalana sense crear tensions interètniques o problemes entre comunitats culturals. Si a Catalunya ho han fet, també ho podem fer nosaltres, ja que el pes de la immigració és menor. El que passa és que aquí tenim una consciència de petitesa, són tres illes amb només set-cents mil habitants, mentre que a Catalunya són sis milions. Aquí hem de considerar, precisament, que som un poble petit i per tant hem de crear la nostra pròpia dinàmica. Però hi ha exemples. Es pot fer, sense cap casta de dubtes. Podem dissenyar el nostre propi model.

- De veres ho creu possible?

- Per què no? Aquí tenim un govern autonòmic que, no ho oblidem, l'hem elegit entre tots i que, sens dubte, ens governa amb un cert component o referències nacionals. En nou anys hem passat de no-res a un inventari prou nodrit, que pareix insuficient, evidentment, però que té una dinàmica positiva, que va en bon camí. I amb una velocitat, pot ser escassa, però que es troba en marxa...

L'EUROPA QUE NECESSITAM

- Bon camí... Parlem del camí a Europa, quina Europa?

- El disseny definitiu d'Europa no s'ha trobat, és un procés dins del qual nosaltres hauríem de poder dir la nostra paraula, aportar el nostre gra d'arena positiu que, evidentment, no és dir que no volem formar part d'Europa, sinó que volem formar part d'una Europa concebuda d'aquesta manera: una Europa profundament democràtica, no només en les seves estructures polítiques, sinó en totes les seves referències culturals, una Europa plurinacional on les seves nacions passen per primera vegada de l'enfrontament a la cooperació. Resulta reconfortant veure, per exemple, com francesos i alemanys van de la mà per construir un món plegats. I aquesta realitat plurinacional hauria de ser també una realitat que reculli les nacions, podríem dir de segon nivell, és a dir no només les nacions com la francesa, l'alemanya o l'anglesa, sinó també l'occitana, la gallega, la portuguesa, la catalana i d'altres.

- El conseller d'Hisenda va dir que ens convendria reconsiderar les nostres relacions amb Europa.

- Pot ser sí, però amb un caire positiu, participatiu, no en termes de negació o exclusió. No hem d'afrontar la realitat d'Europa amb por, amb esglais paralitzadors i estèrils, sinó actuant i desenrotllant comportaments actius, positius i de racionalitat. Les pors en termes col·lectius mai no han donat bon resultat. I en aquests moments que per primera vegada a la història es planteja una gran unitat econòmica i política a partir de realitats fragmentàries, nosaltres hi hem de ser presents. Els europeus s'han trobat que volien fer economia en conjunt i han vist que per això era necessari fer també política en conjunt. Aleshores nosaltres necessitam aprofitar les sinèrgies d'aquesta Europea, necessitam integrar-nos en els seus circuits i necessitam, a la vegada, mantenir la nostra pròpia identitat, com la mantendran els altres. La idea d'imperis uninacionals, unilingües, unidireccionals són pericladades, de segles passats. Avui tenim la idea de construir una gran potència sobre bases nacionals juxtaposades i aquesta és la gran potencialitat d'una Europa unida políticament sense imposicions d'una nació damunt l'altra.

Ordenar. Una tasca difícil però ineludible.

Ordenar el territori, elegir un futur

Entrevista a Jaume Carbonero

per Antoni Llompart

L'espai és un bé inapreciable en un territori insular, limitat per definició. Ordenar el seu ús en circumstàncies de canvi, una tasca difícil però ineludible. L'ordenació del territori franquista va promoure l'ocupació turística massiva del litoral. Quan aquell model ha tocat amb els límits de la realitat -aigua, energia, infraestructures, demanda- s'ha imposat una ordenació territorial entesa com a "l'expressió de la política econòmica, social, cultural i ecològica de tota la societat". Amb aquestes paraules comença la Llei d'Ordenació Territorial de les Illes Balears. Han passat cinc anys des de la seva entrada en vigor i l'ordenació de les Balears ha esdevengut un rosari d'actuacions sectorials o parcials. Jaume Carbonero, crític amb aquesta situació, reclama un planejament global que defineixi el futur d'aquestes illes.

- *Després d'una dècada de poder autònom a les Balears continuem sense un instrument global d'ordenació del territori. Com es reflecteix, això, en la realitat?*

- Aquesta és la gran pregunta. Des de l'estudi d'Albert Quintana s'ha demostrat teòricament que cada illa, i especialment Mallorca, funciona com una regió metropolitana, amb un comportament que des del punt de vista territorial i urbanístic no es pot estudiar ni ordenar des d'una perspectiva atomitzada, des d'uns instruments municipals que tant de bo que fossin actuals i correctes, que tampoc no ho són; però encara que fos així hi ha uns elements de conjunt que s'han d'estudiar des d'una perspectiva regional. Això no és així i, en conseqüència existeixen greus disfuncions en temes bàsics per a la nostra economia i per a la nostra societat: el tema de l'ocupació de l'espai, el tema de l'aigua, el de les carreteres, etc... És a dir, fa falta un instrument que permeti ordenar des del punt de vista racional una estructura que es comporta d'una manera peculiar que no és la suma dels petits nuclis que la conformen.

Jaume Carbonero i Malbertí. (Palma, 1951). Arquitecte i polític. Llicenciat el 1976, ha destacat la seva labor en el camp de l'ordenació del territori. Ha estat director general d'Activitats Urbanístiques del Col·legi d'Arquitectes de les Balears i membre de la Comisió Provincial d'Urbanisme fins el 1982. Va dirigir la revisió del Pla General de Palma, actualment vigent, i el 1983 va ser elegit regidor a la candidatura del PSOE a l'Ajuntament de Palma. Fins el 1987 hi fou tinent d'alcalde d'Urbanisme i Habitatge. Diputat del grup socialista al Parlament Balear des del 1987, el 1989 dimití del seu càrrec en no coincidir amb l'actitud del partit en la declaració de l'arxipèlag de Cabrera Parc Nacional.

- *Per tant, les Directrius d'Ordenació Territorial (DOT) que preveu la Llei d'Ordenació del Territori (LOT) del 1987 no serien aquest instrument ideal per ordenar una regió metropolitana?*

- Sí, que ho serien. Darrera d'un títol hi pot haver un contingut o un altre, però en principi crec que la LOT podria ser un marc de consens, i crec que totes les forces polítiques podrien estar d'acord que darrera el títol de Directrius d'Ordenació Territorial es podria elaborar un document que abordàs aquesta problemàtica territorial des de cada illa o des del conjunt de

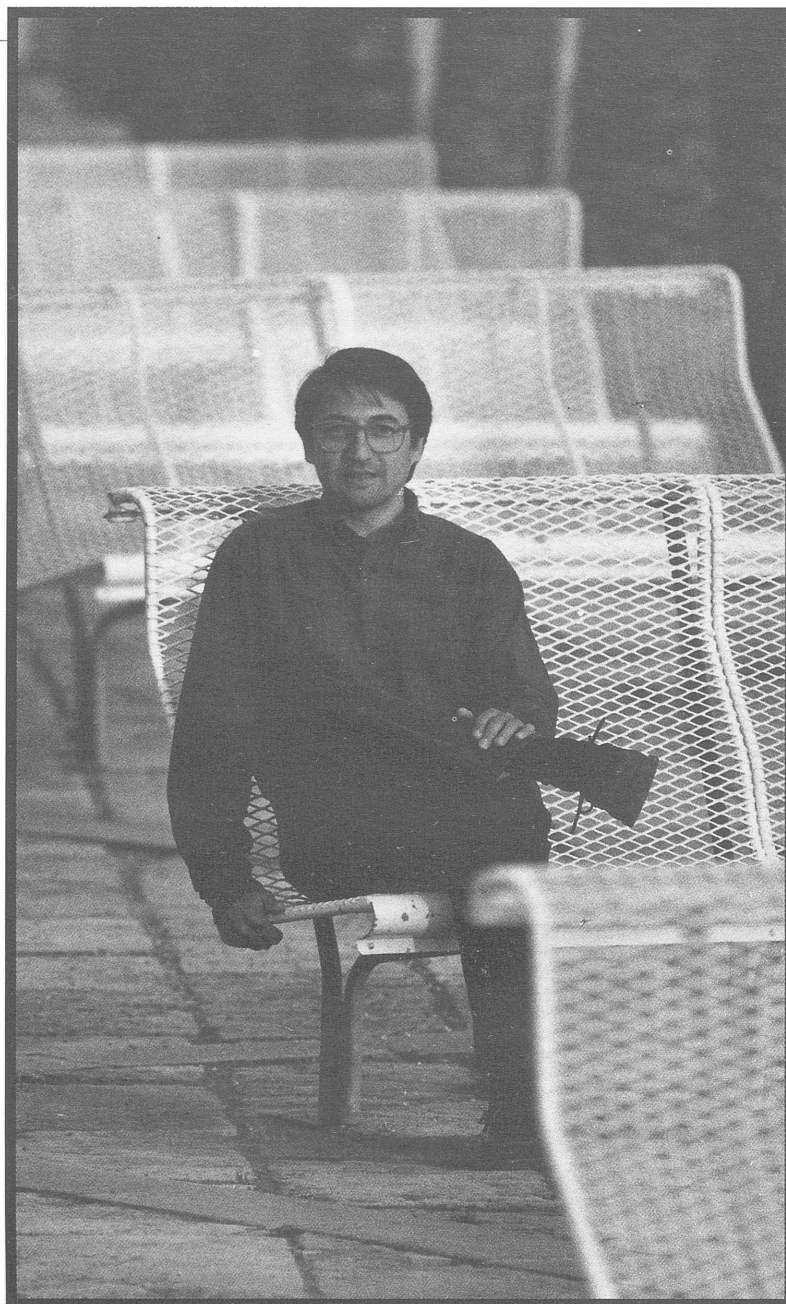
l'arxipèlag. Les discussions hi serien pel contingut. Però en qualsevol cas hi havia una obligació de fer aquestes directrius i la llei marcava uns terminis que s'han incomplert de manera increïble.

TURISME I ORDENACIÓ DEL TERRITORI

- I una persona com Jaume Carbonero, que viu al món de l'urbanisme encara que sigui com a arquitecte i que segueix l'actualitat política després d'haver-hi estat immers, ha notat sensibilitat davant aquest problema en el món empresarial i entre els polítics?

- No. La qüestió és complexa. Si no es fa el planejament territorial no és ni per casualitat ni per incapacitat, no es fa perquè planificar respon a un model d'intervenció de l'administració respecte de les activitats dels particulars que el Govern de la Comunitat Autònoma no vol assumir; aquesta és la realitat. Efectivament hi ha hagut tota una sèrie de posicions de grups polítics, d'associacions i entitats, que hem demanat, des de fa temps, la presentació de les DOT. I fins i tot hi ha resolucions parlamentàries que així ho exigeixen al Conseller Sáiz, però aquestes resolucions s'han incomplides repetidament, sense cap esperança d'arribar a fructificar, perquè la dreta mallorquina té una manera d'entendre l'Ordenació del Territori que passa precisament per no planificar i per deixar que les activitats econòmiques més consumidores d'espai tinguin una llibertat d'acció basada en una ideologia liberal. Hi ha hagut iniciatives de planificació que podríem emmarcar en un àmbit territorial més ample que el municipi. La darrera és el Pla d'Ordenació de l'Oferta Turística, que hauria d'estar sotmès a unes Directrius Territorials: És impossible, des del punt de vista racional i tècnic, que una activitat econòmica d'aquest tipus pugui estar ordenada sense que altres activitats que li són complementàries tinguin un marc d'ordenació global. Pretendre ordenar l'espai només des del camp del turisme és molt difícil i precisament per això hi ha tensions i dificultats per tirar endavant aquest Pla.

- Ha esmentat el Pla Director d'Ordenació de l'Oferta Turística. La darrera gran intervenció territorial del Govern ha estat la Llei d'Espais Naturals, però fa la impressió que en aquesta

qüestió s'actua a empentes.

- Sí, i a més són actuacions de resposta a problemàtiques tan urgents i desbordades que no permeten cap alternativa. Però són qüestions diferents: Amb la Llei d'Espais Naturals, el Partit Popular no hi està en el fons d'acord, però la dinàmica parlamentària duu aquestes coses. És una bona llei, en principi, i una llei que s'havia reclamat des de feia molt de temps. Feia molts d'anys que es deia que era molt fàcil saber quins espais no es podien urbanitzar. Concretar en quins espais i amb quines intensitats es podria desplegar el creixement urbanístic és més difícil que protegir. Per això, a força de sol·licitar-ho una vegada i una altra hem arribat a tenir aquesta llei. El Pla de l'Oferta Turística és una altra història, molt més complexa, que intenta regular el creixement urbanístic dels municipis turístics des de la perspectiva de la

indústria hotelera i, segons el que veim, no té un futur massa clar.

OFERTA COMPLEMENTÀRIA O DEGRADACIÓ DE L'ESPAI?

- El creixement urbanístic d'aquests anys ha impulsat, sobretot, la indústria turística no hotelera. El canvi ha estat notable, l'hostaleria ha perdut l'absoluta hegemonia que va tenir els anys seixanta i setanta.

- La demanda turística és una qüestió relativament canviant. Aquí tenim un problema greu d'adequació de la nostra oferta a la demanda. Si no hi ha una ràpida intervenció l'oferta assolirà un grau d'obsolescència important. I tenim un problema de manca de definició territorial: A què volem jugar, nosaltres? Quines activitats hi volem, a les nostres illes? En haver-nos definit per algun model serà possible delimitar quins espais volem dedicar a cada activitat.

De moment, i durant els pròxims anys, el turisme és la nostra principal activitat econòmica i les altres en són subsidiàries. Ara bé, contemplar aquesta activitat com a l'única possible de

cara al futur, i comprometre-hi tots els nostres recursos és bastant perillós.

Veim com s'estan succeint models d'ocupació turística del territori sense que hi hagi una planificació i sense saber si això serà una hipoteca per al futur o si donarà uns beneficis importants. Així les urbanitzacions succeeixen els hotels, i quan encara no les tenim acabades ni dotades de serveis, començam a construir camps de golf fora del sòl urbanitzable, el Parlament aprova una llei estranya des del punt de vista urbanístic i amb la qual no s'ha construït encara cap camp de golf, i no n'hem sortit quan comencen a aparèixer altres històries com urbanitzacions enmig del camp o l'agroturisme. Al final, sense una regulació global, tot el territori de les illes queda compromès sense que això ens garanteixi el futur. En conseqüència, l'espai es va degradant i no sabem on anam.

- Però quan des d'un ajuntament socialista s'ha fet una proposta que, partint del fet que vivim del turisme diu que volem continuar-hi, ha optat per complementar l'oferta hotelera amb aquestes instal·lacions tan criticades pels grups ecologistes: camps de golf i ports esportius. Estic parlant de les propostes del nou Pla General de Calvià.

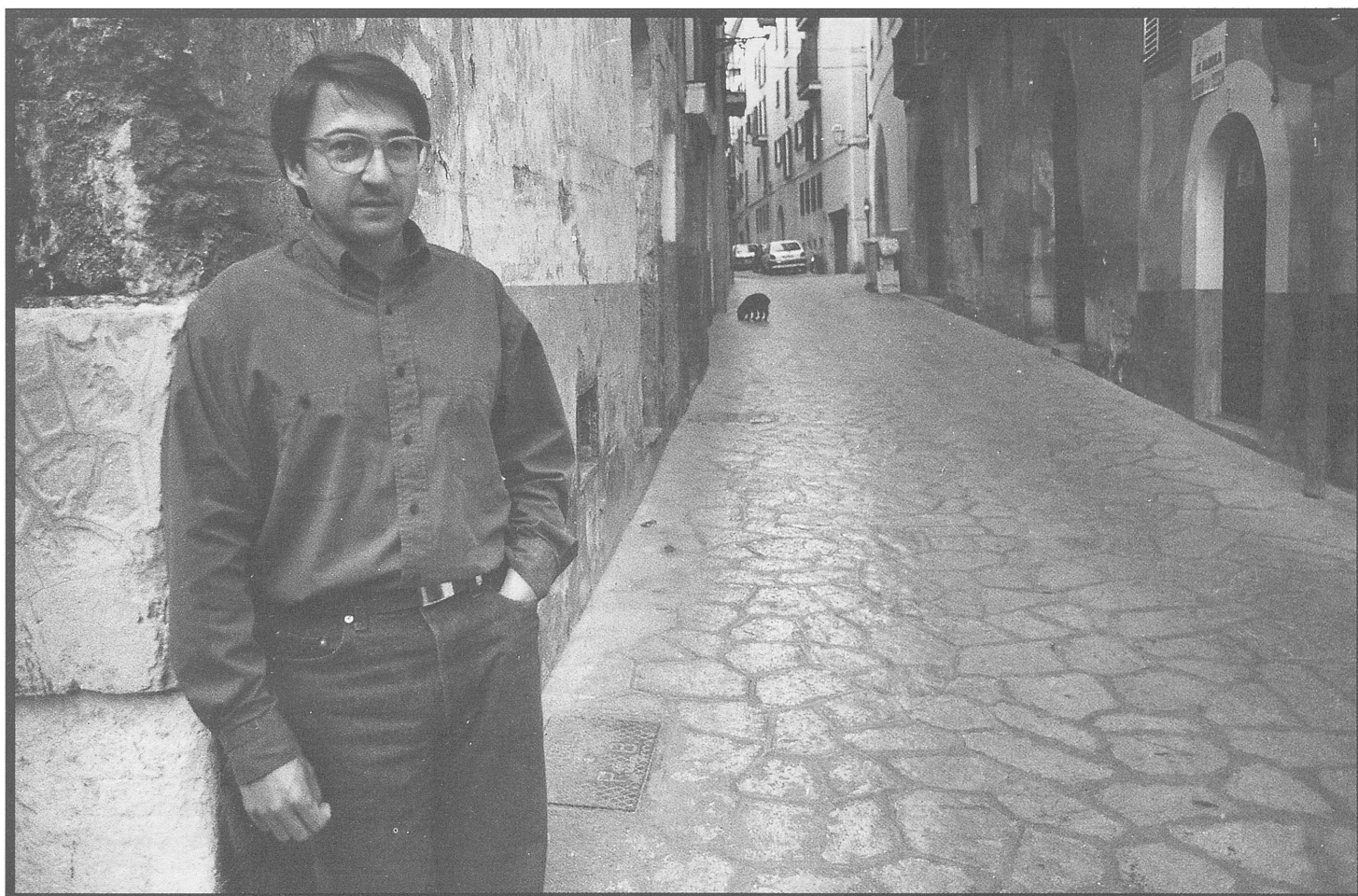
- Personalment, no compartesc la filosofia del Pla General de Calvià. Partim de l'absència de model territorial. En aquest context cada municipi pot analitzar la seva realitat i prendre una opció de futur particular, quan aquestes qüestions s'han d'afrontar des d'una perspectiva més ample, territorialment i

no només des de la nostra capacitat d'oferta sinó des del punt de vista de la demanda existent. Perquè en aquesta qüestió hi ha teories increïbles, deien que vendrien els turismes japonesos a jugar a golf, i els fons de pensions dels jubilats europeus són cada dia damunt la taula. I tot això són especulacions sense cap estudi previ, quan no hi ha cap activitat econòmica seriosa que es planifiqui sense un bon estudi previ de mercat i de demanda. Si milloram l'oferta sense atendre la demanda estarem fent aigua. A més, el model de Calvià no és exportable perquè la realitat de Mallorca no permet pensar en un nivell d'ocupació similar al de Calvià, no ho resistirien les reserves d'aigua ni l'aeroport, ni hi hauria cap possibilitat de reconvertir aquesta activitat.

RECONVERSIÓ CONTRA CREIXEMENT

- Però el cas de Calvià és el d'un municipi altament especialitzat en el turisme de masses que no aspira a atreure una èlite de qualitat sinó a millorar el segment de la seva clientela construint un entorn turístic agradable. Això per a zones puntuals com Calvià, por ser vàlid?

- Evidentment. Els espais turístics massificats fins al límit de la saturació, como Magaluf, s'han de reconvertir. I quan dic reconversió dic reconversió directa, industrial. Això necessita, primer, una intervenció important de l'administració, perquè no pensem que l'activitat privada durà a terme per pròpia

iniciativa els projectes que són necessaris, rehabilitacions integrals, etc... En segon lloc, hem de tenir present que no és possible dur a terme polítiques de reconversió sense aturar el creixement. No podem pensar que el turisme anirà a les zones reconvertides si té a veïnat una oferta nova i de millor qualitat pel mateix preu. Per això, malgrat tots els decrets Cladera, s'ha construït nova oferta i s'ha omplert a costa de la baixada de preus de l'oferta més antiga. per això, les zones degradades de cada dia ho estaran més i serà impossible intervenir-hi si no s'atura el creixement.

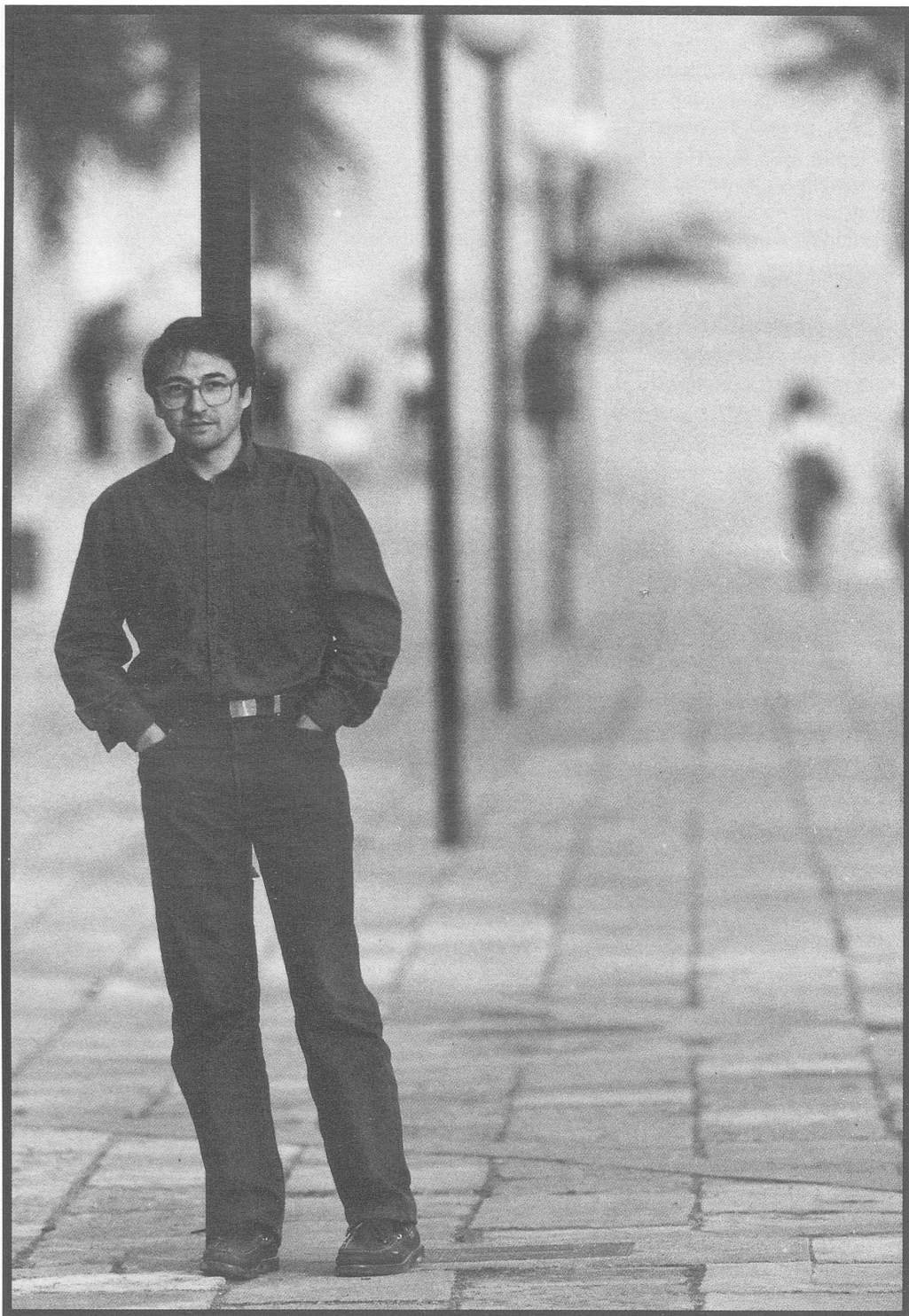
- I com finançam la reconversió, amb un empresariat de vegades molt prompte a l'hora d'amençar amb tancar i partir i amb una administració que ha arribat al límit dels seus recursos?

- El segon és el problema més fort. Però es tracta de prioritzar les inversions i de posar d'acord tots els sectors interessats en la reconversió. De fet, les tres administracions estan fent fortes inversions a Mallorca i els particulars també. Aleshores coordinem aquests esforços i les xifres no seran molt superiors a les que ja s'estan invertint. Crec que En Miquel Alenyar té un estudi fet sobre això, i conclou que el problema econòmic té solució.

Amb això es podria fer molta de demagògia però en part és veritat: Hi ha molts de doblers que es podrien invertir millor. El cas de les autopistes és el més sagnant, però n'hi ha d'altres. Cal prioritzar la despesa sobre la base d'un pla territorial.

- Ha dit que la reconversió és possible si s'atura el creixement. Sembla que el sector de la construcció s'ha aturat tot sol.

- Eh! Eh! Aquestes qüestions pareix que són cícliques, causades per un desajustament entre l'oferta i la demanda. Hi ha molta de feina aquí: El sector de la construcció seria un sector clau si es volgués reconvertir i rehabilitar. Estam avesats a pensar que només podem créixer quantitativament, a dir que si no construïm noves urbanitzacions entrarem en crisi, quan en realitat és possible i desitjable créixer des d'un punt de vista qualitatiu. I aquesta és la nostra millor oportunitat de cara al futur, millorar les nostres instal·lacions, infraestructures i equipaments, i acabar d'ocupar els bocins de territori que estan

tacats. El sòl actualment en servei i el que té plans parcials aprovats és més que suficient per absorbir el creixement actual i futur. I això significa una certa activitat per a la construcció.

TRANSPORTS: MALLORCA, COM LOS ÀNGELES

- Parlant d'inversions públiques, el viari ha absorbit durant molt d'anys la part del lleó de les inversions autonòmiques. Com veu la política de carreteres o d'autopistes, del Govern Balear?

- Respon a un model, importat dels Estats Units, que té èxit i s'està imposant no només a Mallorca. Pretén de manera evident garantir l'ús, pràcticament exclusiu, del transport individual i la potenciació de l'automòbil com a transport per a totes les activitats. Si partim de la base que Mallorca és una àrea metropolitana, on la mentalitat urbana arriba a tot arreu, on amb seixanta minuts pots arribar a qualsevol lloc, i on la cultura urbana abasta tot el territori, cal una xarxa de comunicacions que comuniqui aquest aglomerat urbà-rústic, periurbà. Bàsicament hi ha dos models, un que potencia les xarxes de transport col·lectiu i un que potencia el transport privat. Per tant, no és estrany que, si s'ha optat pel segon, s'estiguin construint infraestructures que prefereixen el transport privat sobre el públic i que s'hagi discriminat i destruït la xarxa de tren que existia a Mallorca i que estigui en retrocés la xarxa de camins, extraordinàriament rica, que comunica els pobles de Mallorca i substituït tot això per un únic model d'autopista de característiques molt potents i concentrant els moviments de comunicació a través d'uns corredors que van xapant el territori i s'alimenten exclusivament del transport privat. Ara, amb aquest esclat de violència racial que hi ha hagut a Los Àngeles s'han divulgat algunes característiques d'aquella ciutat, que és un paradigma d'on pot arribar aquest model que apliquen a Mallorca: allà tot va per autopistes. En aquest sentit *El País* va publicar una anècdota bastant divertida: en els anys cinquanta la *General Motors* va comprar els transports públics de Los Àngeles i els va deixar decaure perquè s'inicià una política d'autopistes. Aquí les multinacionals no arriben a tant, però la política és la mateixa: no hi ha transports públics, o són insuficients: és pràcticament impossible moure's per Mallorca en transport públic i això obliga la gent a desplaçar-se en transports privats i a concentrar-los en unes infraestructures costosíssimes.

- Perquè la proposta de circulació que va fer l'equip d'Arturo Soria Puig al Pla General de Palma, una proposta que potenciava la circulació peatonal a través d'uns eixos cívics radials i defensava el transport col·lectiu com a alternativa al cotxe, i dissenyava la via de cintura com una ronda oberta i no com una autopista, després de deu anys de consistoris socialistes no s'ha aplicat.

-Efectivament. La proposta d'Arturo Soria i el seu equip consistia a potenciar una mobilitat isòtropa a base de cosir i posar en comunicació i funcionament tot un teixit viari existent però mal connectat. De fet, s'aprofitava el Camí dels Reis com a element d'unió circumferencial de les barriades de la ciutat, donant-li unes característiques de carrer ample, urbà, amb façanes i voravies. Aquesta idea, que era una de les importants de l'estructura viària proposada pel Pla General va ser eliminada pel Govern de la Comunitat Autònoma amb l'aprovació d'un instrument de l'antiga llei de carreteres que es deia la *Red Arterial de Palma*. La competència de l'Ajuntament va quedar supeditada a la de la Comunitat Autònoma, que ràpidament va aprofitar aquesta legislació per imposar l'autopista als enllaços radials de Palma. L'Ajuntament, poca cosa hi va poder fer, en això. Ara bé, altres propostes del Pla General, els eixos cívics, el carril de bicicletes... la dreta les va prendre com a

anecdòtiques, però el temps ha demostrat que eren sensates i possibles, perquè no és possible gaudir de la ciutat si no s'apliquen polítiques de restricció de l'ús del cotxe. Fer més ample l'asfalt i les voravies més estretes significa, finalment, que l'embós és més gruixat.

EL "CULEBRÓN" DEL PLANEJAMENT

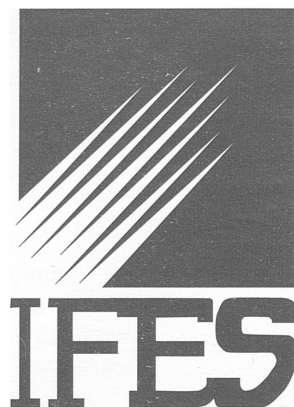
- *Continuant amb el viari. Si seguim per la premsa la construcció d'un nou eix radial entre Palma i Manacor, sembla que el problema consisteix a decidir si ha de passar per Montuiri o per Campos. I pel que fa a l'eix Palma-Alcúdia, avui publiquen que el Ministeri d'Obres Públiques vol ampliar substancialment el port comercial d'Alcúdia.*

- És com un *culebrón*. La història de l'ordenació territorial és com *Cristal*, amb episodis continus que surten dia sí i dia no i on ningú no sap com pot acabar perquè res no s'ha estudiat, no hi ha Pla de Carreteres, i el Pla de Ports Esportius el varen haver de retirar perquè era un desgavell. Per això tenim sempre conflictes puntuals, a les autopistes, a Alcúdia, a Sóller... Qüestions de les quals en podem continuar parlant, però que continuarem patint fins que no hi hagi una planificació i no s'estudiï seriosament per part de la gent que té capacitat de fer-ho. I manca de planificació no vol dir absència de model, sinó un model basat en l'absència de planificació, on per tant, els interessos lluiten de manera lliure i conseqüentment els més potents són els que se'n duen el gat a l'aigua.

UN CAMP DE SEGONES RESIDÈNCIES

-*Parlem d'amples espais. La major part de la superfície de les illes l'ocupa un sòl que no és urbà ni urbanitzable, però que tampoc no és una àrea natural. La decadència del món agrari és innegable i la Política Agrària Comuna de la CE complica encara més la supervivència d'aquestes activitats, que són importants -si més no- paisatgísticament.*

- Aquest és un tema vital. Per la via dels fets, encara que no des de la planificació, el nou repartiment d'activitats i funcions a Europa assigna activitats econòmiques determinades a distints territoris. Hem tengut més sort que Astúries, en aquest sentit, perquè la nostra principal activitat econòmica interessa a Europa. Això pot potenciar fins a límits irreversibles el monoconreu turístic, fent subsidiàries les altres activitats econòmiques. L'ús residencial desplaça l'agrari en el camp i els preus de compravenda contemplen més les possibilitats urbanístiques que no la qualitat del sòl. L'activitat agrària continuarà retrocedint davant els usos residencials, encara que des d'una perspectiva d'esquerra podria plantejar-se el manteniment d'una certa activitat agrària, fins i tot amb certes ajudes econòmiques. Pens que és imprescindible mantenir el màxim possible de superfície per a activitats agràries i pensar en una ordenació positiva d'aquest espai, fins i tot abandonant un terme pejoratiu com és "sòl no urbanitzable" i recuperant aquella classificació de "sòl rústic".

Instituto de Formación y Estudios Sociales

Plaza Mayor, 10, 1ª, pta. 6. Tels (971) 71 85 92 - 72 22 26. Fax 71 95 46. 07002-Palma de Mallorca

¿Qué es IFES?

El Instituto de Formación y Estudios Sociales es una fundación que, con carácter benéfico-docente, se constituye como instrumento de formación en el terreno ocupacional/profesional para cubrir las necesidades de formación de los trabajadores.

¿Cuáles son nuestros objetivos?

- ✓ La orientación de los trabajadores a la evolución tecnológica y a las nuevas profesiones.
- ✓ La actualización de los trabajadores para el desempeño de su puesto de trabajo.
- ✓ La orientación, información y capacitación para la creación del propio puesto de trabajo.
- ✓ La orientación profesional y ocupacional de los jóvenes en situación de acceso al primer empleo.
- ✓ El establecimiento de planes y programas de orientación, formación y estudios profesionales y ocupacionales.
- ✓ La organización, gestión y administración de cursos, seminarios, jornadas, coloquios y otras actividades referidas a la formación profesional y ocupacional y a los estudios sobre la misma según los fines del propio IFES.
- ✓ El contacto con las instituciones de ámbito nacional o internacional que realizan funciones relacionadas con la formación de trabajadores.

Taula Rodona amb **Joan Huguet**
(president del Consell Insular de Menorca),
Francesc Obrador
(portaveu del grup parlamentari socialista),
Miquel Pastor (batle d'Artà) i **Antoni Fleixes** (economista).

Per Joana M. Roque.

El model econòmic està esgotat

L'actual model econòmic de les Illes està esgotat i calen noves alternatives i plantejaments. Aquesta és una de les principals conclusions a què es va arribar a una taula rodona convocada per la revista ONA, a la qual varen participar: Joan Huguet, president del Consell Insular de Menorca i ex-vicepresident del Govern Balear en representació del Partit Popular; Miquel Pastor, batle d'Artà per segona vegada, políticament independent i defensor de l'economia i cultura de les Illes; Francesc Obrador, portaveu del grup parlamentari del PSOE, ex-secretari general de la UGT i també ex-batle de Calvià; Antoni Fleixes, economista i autor de nombrosos estudis sobre la nostra situació socio-econòmica.

Aquesta primera taula rodona, convocada per la revista ONA va tenir un caràcter molt general. Donades les restriccions d'espai i la importància o profunditat dels plantejaments dels participants, alguns temes, inicialment plantejats no es pogueren desenrotllar. Però algunes coses varen quedar molt clares, com la manca d'un model econòmic per al conjunt de les Illes Balears.

Joan Huguet va parlar, sobretot, de Menorca, les seves possibilitats i millor situació per a poder dur endavant una correcta ordenació territorial i també per a aplicar el Pla d'Ordenació de l'Oferta Turística presentat per la conselleria de Turisme del Govern Balear.

Miquel Pastor, com a batle d'Artà va defensar el model territorial del seu municipi, que, segons va dir, va ser una decisió agosserada al seu moment i que, ara per ara, suposa tenir un important patrimoni de futur.

Francesc Obrador, des de la seva experiència de negociació i pacte per a dur endavant projectes importants, es va referir a la necessitat d'arribar a acords globals sobre com ha d'esser el nostre territori, tenint en compte els recursos i també l'opinió dels diferents sectors socials.

Antoni Fleixes va parlar com a economista. En cap moment no es va inclinar cap a un partit o altre, però en bona part va aconseguir que les seves opinions i comentaris fossin els conductors d'aquesta taula rodona. Va ser ell qui va dir que el nostre model econòmic està esgotat i els altres hi estigueren d'acord.

Ona - Com definiríem el moment actual de l'economia de les Illes?, és un moment de recessió?, d'expansió?, de consolidació?, de crisi?

Joan Huguet - Abans de contestar voldria desitjar el màxim

èxit a aquesta publicació. I a continuació vull dir que la meva aportació no es basarà sols en dades, que per a això ja tenim tècnics. També que és molt difícil posar totes les illes al mateix sac. I si hem de parlar de Menorca crec que es troba a un moment de consolidació que els anys anteriors varen ser d’expansió. Podríem parlar, per exemple, de la reestructuració del món rural que es fa ara a Menorca, o de la indústria en concret del calçat que augmenta la seva producció, encara que hi hagi menys fàbriques. I, per altra part, el nostre creixement turístic ha estat ordenat. Així que definiria el moment econòmic de Menorca com a de consolidació. I en aquests moments ja hi ha dades que fan veure que el nostre creixement econòmic serà contingut.

ONA - Perdoni, senyor Huguet, però també voldríem parlar de l’esquema econòmic de les Illes en general. Voldríem la seva versió o visió ja que vostè també ha estat membre del Govern Balear i, ara per ara, té un pes important al PP.
Joan Huguet - Bé, però l’economia de totes les illes no és igual. Per exemple a Eivissa pràcticament no hi ha sector primari, ni tampoc indústria. I Mallorca és una illa sobretot turística amb un pes de devers el 80 per cent al conjunt de les Illes. Si ens ho plantejam referint-nos a les Illes en general,

podem parlar d’una certa crisi que afectaria totes les Illes, el regne d’Espanya i, en general, Europa.

Miquel Pastor - La meva intervenció també és des d’un racó o un càrrec que es limita a l’àmbit local, encara que això no m’impedeixi reflexionar sobre el nostre entorn en general. Es cert que hi ha una recessió a nivell mundial i també que sembla que el creixement sostingut s’ha trencat. Per dir-ho de qualque manera, és com si ara ens haguéssim de posar “a puesto” o recol·locar-nos després d’un terratrèmol. Ara estam pagant el que va ser una època d’enlluernament. I possiblement cal destriar el gra de la palla per consolidar la nostra economia. Estam pagant els errors del darrer temps: d’un creixement espectacular que no es pot mantenir indefinidament, un castell de cartes que, de fet, ja cau, per mor d’un procés especulatiu immens. Ens trobam en aquests moments amb construccions que ja no valen el mateix que quan es varen edificar. I probablement ara cal destriar el gra de la palla per tal de consolidar la nostra economia. Així, perns que ens trobam a uns moments de crisi del nostre model econòmic, però que pot ser fins i tot saludable, si els factors exteriors ens deixen.

ONA - Senyor Obrador, ara li correspon a vostè el torn. A part de la pregunta general, la nostra economia, era i no era, on encara és?

Francesc Obrador - Bé... a certs moments hi havia un mercat que tenia certes demandes, ara ens trobam a un moment de crisi. S’ha de canviar el tipus de producte, el comportament i, sobretot, la forma de creació de riquesa. No podem continuar desitjant el mateix tipus de creixement del passat. Hi ha sectors econòmics que realment s’estan refent, per exemple el sector del calçat, que millora el producte i la qualitat a la vegada que entra a una expansió. Però en realitat, contestant breument la pregunta, entram a una crisi de model econòmic de “desfasament” entre el que venem i el que cobram, i que ens ha fet baixar el nivell, en devers un 24 per cent d’activitat. I això és un tema que ens haurem de repensar de cara al futur.

Antoni Fleixes - Jo estic d’acord amb la major part de les afirmacions que s’han fet aquí, però se m’ocorren una sèrie de puntualitzacions que poden ser elements per poder continuar parlant. Balears és la comunitat autònoma amb el PIB més alt de tot l’Estat espanyol. Això és una situació “de facto” i, a la vegada, ens trobam a uns moments de creixement. Però hi ha una total i absoluta desacceleració. Estam perdent força. Coincidint amb les opinions ja exposades, diria que hi ha una espècie d’esgotament de la fórmula. Hem de pensar que l’actual model es basava en bona part en una demanda interior que a la vegada, estava motivada per la inversió, que a la vegada era conseqüència d’un increment de l’oferta turística. Aquest era un cercle que no es podia autoalimentar indefinidament, perquè aquestes expectatives empresarials feien que hi hagués demandes de nova inversió. Però quan les inversions es posaven al mercat, les expectatives empresarials queien automàticament, perquè eren errònies. Es basaven en un increment permanent de la demanda que després no s’ha produït. Però no consider que les condicions de la demanda internacional en aquests moments siguin negatives. Tenim

possibilitats de continuar explotant aquest model, però és un model que cada vegada resulta menys rendible socialment i que no té unes expectatives clares. Si consideram el nivell de renda al qual hem arribat, és molt difícil continuar creixent. Es necessari un “ajustament fi” que han de dur endavant o impulsar les institucions. En aquests moments cal demanar un esforç de coordinació entre les institucions superior al normal.

UN MODEL QUE HA DE CANVIAR

ONA - El senyor Fleixes acaba de dir que l’actual model econòmic està esgotat. Hi estan d’acord la resta de convidats?

Joan Huguet - Bé, si a mi em diguessin que el senyor Fleixes ha dit que l’actual model econòmic està esgotat i no em diguessin res més, en discreparia, però tal com ho ha dit ell, no en discrep. Ell defineix que hi ha un model econòmic que és irreversible en el qual el sector turístic té un pes enorme i que no es pot transformar d’avui per a demà en un model econòmic basat en el sector primari o industrial, però és cert que s’ha d’adaptar. No es pot continuar venent tan barat com fins ara i que, a la vegada, la gent, quan surti al carrer, es trobi amb un nivell de vida molt elevat. O milloram la qualitat i no creixem més en quantitat o potser aquest model entri en crisi, sobretot si tenim en compte la competència del nord d’Àfrica o Iugoslàvia.

Antoni Fleixes - Per puntualitzar, quan dic que el model econòmic està esgotat vull dir que no crec que es puguin mantenir les taxes de creixement dels darrers anys amb el mateix esquema. Hi ha un recurs escàs que és la natura que hem utilitzat de manera excessiva i per la llei de rendiment de la resta de factors no podem continuar insistint en el mateix esquema.

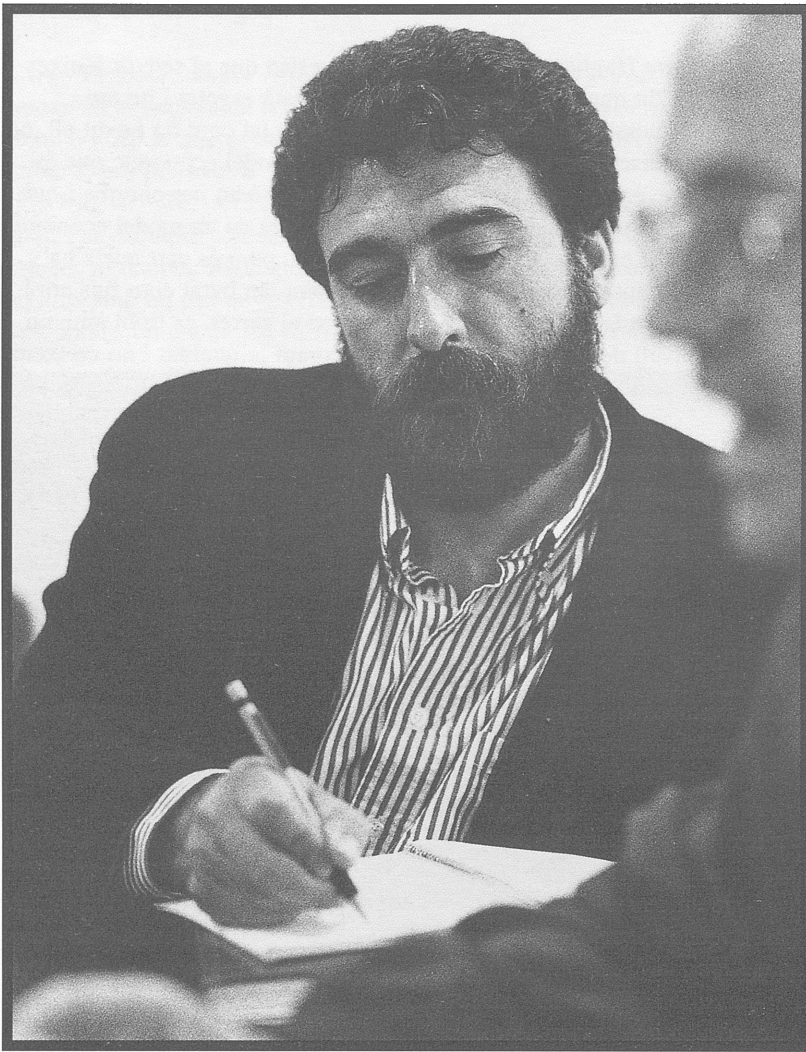
ONA - Quines funcions corresponen o correspondrien a les diferents administracions per millorar o canviar l’esquema?

Francesc Obrador - Bé, jo voldria dir que en aquesta situació l’esquema ens el marcarà un mercat limitat, que és Europa, al qual nosaltres som un país perfectament integrat. I hem de saber quin és el projecte, realment competitiu que plantejam a aquesta Europa, que pugui crear una rendibilitat adient. Si l’actual esquema no es pot mantenir, això implica actuacions polítiques per optimitzar els recursos de medi ambient que tenim al nostre entorn, millorar els que tenim deteriorats, però sobretot cal l’afirmació política des de les institucions, i aquí dic Govern de la Comunitat, consells insulars i ajuntaments, en combinació amb els poders econòmics, socials i laborals per tal de dur endavant un model que entusiasmi la nostra societat. Es a dir, oferir una alternativa, no sols turística, sinó lúdica, d’oci i serveis generalitzats, amb un medi ambient realment cuidat. Crec que els poders públics han de saber entusiasmar i també oferir una millor qualitat de vida.

ARTÀ, UN CAS ATÍPIC

ONA - *Què es pot fer en aquests moments des dels càrrecs públics o institucionals per millorar l'economia de les Illes?*

Miquel Pastor - Com a batle d'Artà pens que incidir sobre l'economia del municipi en principi és una feina que no es pot plantejar de manera aïllada. En principi tenim una àrea de poder molt petita que a més no està aïllada de l'entorn: Es molt difícil definir què és l'economia d'Artà dins la circumspicció

Miquel Pastor: "Es com si ens haguéssim de recol·locar després d'un terratrèmol"

allà on nosaltres estam governant. Jo crec que el que podem fer des dels ajuntaments és més bé una feina a llarg termini. Ens succeeix que tenim competències que no podem desenvolupar i, a la vegada n'hi ha d'altres que hem d'assumir encara que no siguin responsabilitat directa nostra perquè són necessitats bàsiques. I molts de pics hem de cremar l'oli que tenim en aquestes qüestions. El nostre grup polític fa estona que pensa i defensa que a Artà estam a temps a no aficar-nos en aquest model econòmic que s'ha desenvolupat a Mallorca. I en la nostra política urbanística hem lluitat per això. Fins i tot se'ns ha criticat molt que tenguéssim una política urbanística restrictiva a l'hora d'urbanitzar àrees naturals, i nosaltres

sempre hem pensat que no, que això era fer feina a llarg termini, que el que fèiem era conservar una cosa amb cada pic més demanda. I el temps ens dona la raó. A més a més no crec que la gent d'Artà sigui més pobre que la de la resta de Mallorca. Per ventura no té la renda per càpita que té un altre municipi. Segurament nosaltres no podem cobrar els impostos que cobren els municipis veinats, però crec que els habitants d'Artà tenen una qualitat de vida tan bona o millor que els municipis veinats que varen optar per un model més desenrotllista. En certa manera, tenir un territori com el que té Artà dona opcions de futur de les quals no sols ens aprofitarem els artanencs. Per ventura serem els que ens aprofitarem menys, però la nostra contribució a l'economia general de les Illes haurà estat important, ja que almanco hauran quedat zones d'aquestes.

ONA - *Però, si tot Mallorca fos Artà, Mallorca seria Mallorca?*

Miquel Pastor - No, clar, jo no vull dir això. Supòs que encara viuríem de l'agricultura o només tendríem dos-cents mil habitants de població.

Joan Huguet - Jo amb això juntaria el que ha dit abans el senyor Obrador sobre les lleis del mercat. Si tot Mallorca hagués pogut ser Artà, seria Artà perquè la llei del mercat hagués determinat aquest creixement. Es a dir, es tracta que existeixi Artà i existeixin altres coses i que el que hi ha es reconduïxi.

Miquel Pastor - Sí; jo el que vull dir és que a nivell local podem fer poca cosa més. Nosaltres tenim tota una sèrie de projectes interessants que no suposarien grans inversions ni grans històries, ja que Artà, així com està ara, podria aprofitar l'economia que té, però no bastam nosaltres. Hem de menester que altres organismes, que sí que ho podrien fer, en principi ens escoltin, que vulguin dur endavant plans experimentals o plans pilot. Pens en turisme cultural, turisme ecològic, etc., però ja ens fuig de la nostra competència poder organitzar això. I, a vegades és molt difícil connectar aquestes idees locals amb les grans estratègies que té la Conselleria de Turisme que, en principi cerca vendre un producte standart que no té res a veure amb el que feim nosaltres. Per exemple, no ens interessa fer pósters a gran color encara que els ens paguin.

UN PACTE SOCIAL

ONA - *El senyor Obrador va ser batle de Calvià, un municipi que es defineix com a turístic. Com definiria o com creu vostè que han de ser els municipis turístics?*

Francesc Obrador - Això no és sols en l'aspecte turístic, també en l'industrial i en tots. Calvià és un municipi turístic perquè a partir dels anys seixanta varen començar les grans construccions i precisament, en places, durant els darrers anys, és un dels municipis que menys ha crescut, perquè va patir tota la primera endenada de les grans construccions. Jo crec que

Mallorca és una unitat, a la qual, com bé deia Miquel, és necessari Artà, és necessari Calvià..., i el que hem de fer és que el producte de Calvià s'adeqüi al mercat i que la qualitat de vida del ciutadà d'Artà sigui com la dels altres. I com unificam aquests criteris?, amb experiències pilot, amb experiències generals, amb estudis en profunditat que ens puguin permetre articular aquesta unitat de ser illes.

Miquel Pastor - Sí. Jo a això voldria afegir que a vegades a la gent del meu grup ens agradaria tenir una mica més de marge per poder fer coses d'aquestes perquè estam convençuts que estaria bé que els ajuntaments poguessin tenir més recursos per dur endavant una tasca de foment econòmic, ja que ho farien d'una manera molt més apropiada a la realitat.

Joan Huguet - Jo faria una broma, però, parlant seriosament diria que a Menorca tenim gairebé tots els vimets per fer un bon paner. No és que els menorquins hagin estat més intel·ligents que els eivissencs o els mallorquins, però allà hi havia una economia consolidada que no hi havia a les altres illes, que era l'agricultura i el sector industrial. Fins fa ben poc era mal de fer trobar menorquins al sector turístic. I ara torn al que s'ha dit a aquesta taula rodona sobre el model econòmic. Pens que en aquests moments els esquemes de les ideologies polítiques s'han romput. Aquí hi ha unes regles de joc que les marca l'economia de mercat. Què poden fer les institucions públiques? Bé, jo diria des de la meua òptica que no hem de fer d'empresaris, perquè s'ha demostrat que l'Estat no sap crear riquesa, i l'experiència dels països de l'est és molt evident.

Però les institucions han de marcar les regles de joc per fer que aquesta economia de mercat no sigui un devorador, sense consciència ni ànima. Centrat el tema així crec que convé parlar una altra vegada de Menorca i dir que dins el sector turístic tenim el 43 per cent del nostre patrimoni natural protegit. Crec que això és una de les cartes més positives que ens han posat a les mans per poder fer una bona gestió, ja que si el nostre patrimoni està protegit podem plantejar un turisme diferent al que era el turisme tradicional de sol i platges. Una altra cosa que tenim en aquests moments és el Pla d'Ordenació de l'Oferta Turística que, o surt com un autèntic pacte social de tots els sectors implicats on hi haurà d'haver concessions i sacrificis per a tots, no per a uns o per als altres, o no es podrà dur a la pràctica. I no vull negar que és probable que segurament serà molt més fàcil dur endavant el Pla d'Ordenació a Menorca que a les altres illes, ja que no hi haurà tanta conflictivitat. Puc assegurar que a finals d'any el Pla d'Ordenació de l'Oferta Turística a Menorca estarà gairebé

realitzat. Menorca no ha de créixer més en quantitat.

ONA - *Menorca, sols o totes les Illes en general?*

Joan Huguet - Les Illes en general, però Menorca en particular, en aquest cas concret. Hi pot haver altres teories que diguin que com que Menorca té el 50 per cent de les places turístiques de Calvià, encara pot créixer més. No. Ens equivocariem. I, com a president, crec que he de fer tot el possible per fer que aquestes coses no es donin. S'ha de donar oferta complementària, via camps de golf o via planejaments municipals. Això dependrà de la discussió política. S'ha de decidir, per exemple, si a Menorca han d'existir tres o quatre camps de golf, si és que n'han d'existir. I això que es faci via

Francesc Obrador: "Cal un pla d'Ordenació Territorial valent i que es dugui a la pràctica"

modificació de planejament o via camps de golf, és el que es pot discutir. Vull dir una altra vegada que les Illes han de començar a explotar el nostre patrimoni cultural. En concret, el Consell Insular de Menorca d'aquí uns dies presentarà un projecte per a declarar l'illa de Menorca patrimoni de la humanitat. Ja hi ha acords de tots els ajuntaments i estic en converses amb la Universitat per sol·licitar-ho a la Unesco. També estam en converses amb el MAP, per declarar Menorca reserva de la biosfera.

ONA - *Perdoni, què és el MAP?*

Joan Huguet - Un organisme de la Unesco que fa les declaracions de reserva de la biosfera. Si aconseguim això, serà la primera defensa de la biosfera com a unitat territorial

conjunta. A Espanya, concretament n' existeixen vint i tantes, però són petits trossos. Sé que a la Serra de Tramuntana també es volia fer una cosa d'aquestes. De cada vegada anam a la millora de la qualitat de vida i a una consciència col·lectiva de defensar el patrimoni cultural, les reserves naturals i no perquè quedin com a "ghettos" que ningú no pugui visitar, sinó per fer que siguin zones organitzades, ordenades i a la vegada mantingudes.

EL PAPER DE LES ADMINISTRACIONS

ONA - *Potser ara sigui interessant recollir l'opinió del senyor Fleixes, des d'un punt de vista més tècnic, d'anàlisi de la realitat com a economista.*

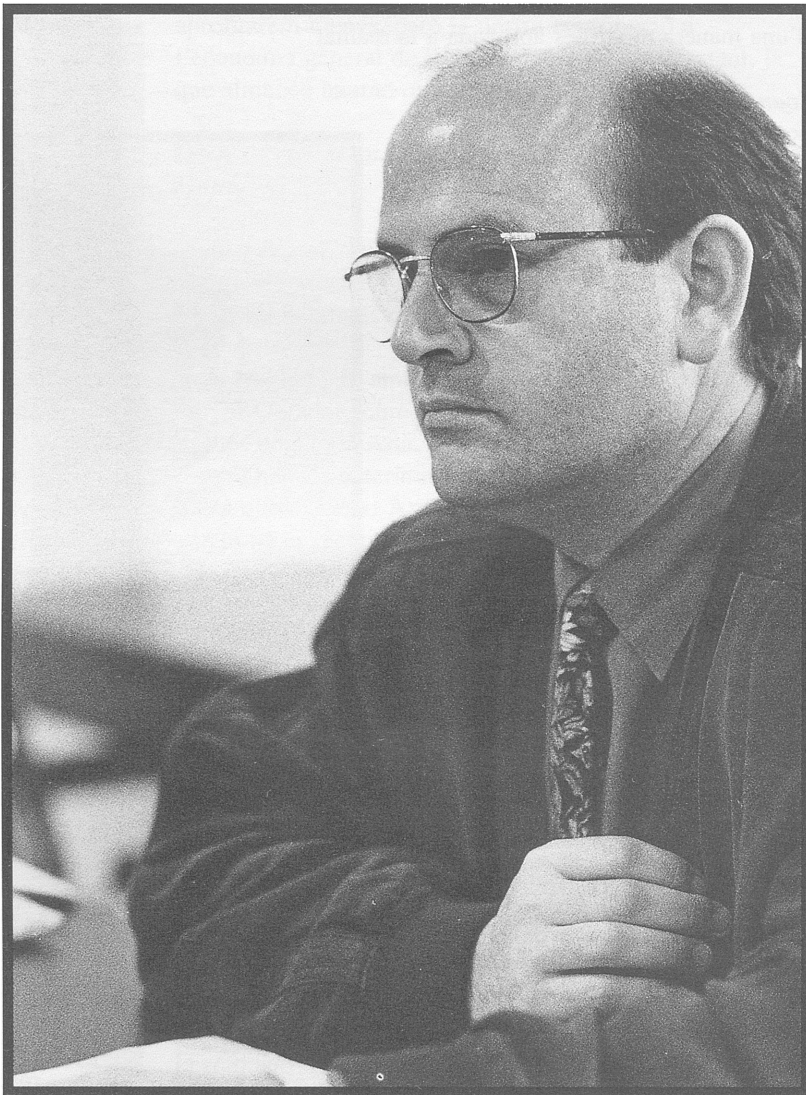
Antoni Fleixes - En principi, un tècnic és el menys indicat per dir el que han de fer les diferents administracions, ja que aquesta és una qüestió totalment normativa. Però el que sí poden fer els tècnics és dir: "escolti, si les administracions públiques desitgen mantenir i augmentar el nivell de vida de la població han de prendre unes mesures concretes". L'Administració Pública té un paper molt important, ja que quan deim que l'economia de mercat és la solució per a una sèrie de coses, a vegades simplifiquem, sobretot si l'entendem com un mecanisme d'ajustament perfecte. S'ha de tenir en compte que l'economia de mercat és un mecanisme d'ajustament perfecte si hi ha una situació de competència perfecta. I això no s'aconsegueix ni a un laboratori. Encara molt menys si estam explotant un recurs escàs com és la natura. Així que hem d'anar alerta. Es a dir, no hem de passar d'una situació pretenciosa de dir que les administracions públiques han de gestionar els hotels a oblidar-nos del paper de l'administració pública. I des d'un plantejament objectiu, nosaltres les Illes hauríem de ser un problema petit per a l'administració central, ja que sols som un escàs 2 per cent de la població del total de l'Estat i som la comunitat autònoma amb el nivell de renda més alt d'Espanya. Així que conseqüentment no podem intentar que ens resolguin els nostres problemes a Madrid, els hem de resoldre nosaltres. Per altra part, hi ha una sèrie d'elements que haurien de concretar les administracions locals i centrals, ja que afecten molt el benestar de la població, com són l'oferta del sòl, l'energia, la planificació hidrològica, les comunicacions, la salut, etc. I ja sé que no tenim totals competències en tots aquests aspectes, però consider que moltes d'aquestes qüestions estan relacionades amb les administracions públiques i hi ha un sentiment generalitzat que no hi ha una feina de coordinació per resoldre els aspectes econòmics que es deriven d'aquests problemes.

LES ILLES DINS EUROPA

ONA - *Per acabar aquesta taula rodona, demanaria un esforç de síntesi a tots els convidats. Una vegada hem analitzat la situació econòmica i les funcions o responsabilitats de les*

administracions, convendria acabar analitzant el que suposarà la plena integració a Europa per a la nostra economia.

Francesc Obrador - Crec que la integració a Europa és molt necessària i, a més a més, no tenim altre remei per dur endavant una política. Els acords de Maastrich no s'han de prendre com si fossin sols normes o obligacions, són un marc per a poder imaginar i actuar. I crec que això es pot fer des de les administracions locals, autonòmiques i central. Ja que el senyor Huguet ha parlat de Menorca, i el senyor Pastor d'Artà, jo, ara, voldria fer un breu comentari sobre Calvià i dir que

Joan Huguet: "Les institucions públiques no han de fer d'empresaris, però han de marcar les regles de joc"

durant els anys que vaig ser batle, per exemple, es va passar de no tenir escoles a tenir una xarxa escolar molt important. I també vàrem aconseguir uns serveis esportius molt importants per al municipi. Amb això vull dir que ningú no imaginarà mai per tu i que la nostra convergència a Europa suposa unes regles de joc molt generals a les quals ens hem de saber adaptar, però també actuant, imaginant i fent coses pel nostre compte. Cal saber on estam situats per passar del més gran al petit. I això suposarà esforços i sacrificis. Suposarà també modificacions i anar sobre la marxa, però ens hem de saber adaptar als nous temps.

Antoni Fleixes: "El model econòmic ni es podia ni es pot auto-alimentar indefinidament"

Miquel Pastor - Sí. Potser a tota Europa i encara més aquí hagi entrat en crisi un cert model de creixement i ara hi ha un consens que s'ha d'aturar i ja no podem continuar pensant com si aquí fóssim una societat de nous rics. A les Illes hi ha hagut un creixement que ja tots hem criticat i analitzat. I ara de cop i volta, ens trobam que ens hem d'adaptar a Europa i hem d'aturar el model de creixement. M'és molt difícil definir quines mesures exactes hauríem de prendre, però crec que si ens arriba el respecte per les noves iniciatives i per l'Administració Local, haurem fet moltes passes endavant.

Joan Huguet - Jo vull insistir que l'Estat no ha de ser intervencionista i això és el model europeu. Però també s'ha d'incentivar la nostra economia. S'ha d'aplicar una política de contenció del creixement, de finançació de les empreses necessàries per a l'economia en general. S'ha de fer el possible per la reconversió de l'oferta turística i s'han de cercar altres incentius com el mateix turisme ecològic.

ELS ESPAIS NATURALS

Francesc Obrador - Però això no és tot. Si abans deia que s'ha de respectar el model econòmic europeu i ser valent per dur-lo a la pràctica, és precisament degut que crec que les institucions poden actuar amb iniciatives concretes que millorin la qualitat de vida dels ciutadans. A les nostres illes, cal un pla d'ordenació territorial valent que realment es dugui endavant. L'oferta turística també s'ha d'ordenar de forma adequada sense que hi hagi impositcions d'un sector o altre. I un dels elements d'ordenació que creim que s'hauria de respectar és precisament la Llei d'Espais Naturals, que el Partit Popular ara vol retirar. En aquest tema concret la nostra opinió, l'opinió del PSOE és ben distinta.

Joan Huguet - Bé. Nosaltres discrepam. No estam d'acord amb la redacció de la Llei d'Espais Naturals, i ja ho varem dir al seu moment. Creim que hem de

prendre mesures correctores per a la nostra economia, però no aquesta llei. Per exemple, cal a les Illes un pla energètic, una reestructuració de les comunicacions, un tractament seriós del tema hospitalari, una bona ordenació de l'oferta turística, ajuts per a l'agricultura, negociar les zones de preferent industrialització i, en general una política econòmica decidida i amb perspectives de futur.

Francesc Obrador - Nosaltres pensam que la Llei d'Espais Naturals s'ha de mantenir i si cal alguna modificació, introduir-la, però sense desvirtuar el contingut de la llei. Això és un dels elements més importants que ens diferencien del Partit Popular i el seu govern. Cal un disseny conjunt del territori que el Govern Balear no ha arribat a fer.

Antoni Fleixes - Pens que els polítics són les legítims representants de la voluntat popular i com a tals se'ls ha de respectar. Però, a la vegada, crec que si ens volem plantejar el benestar dels ciutadans d'aquestes illes hem de parlar, sobretot, d'una ordenació territorial conjunta que passi per qüestions tan elementals com la defensa del mediambient, plans hidrològics, elèctrics, d'ordenació de les comunicacions...Tot això requereix nous plantejaments econòmics.

La memòria ens traeix a l'hora de recordar quan vam començar a sentir parlar de la crisi turística. Any rera any, ens vèiem bombardejats amb negres auguris de pretemporada que mai no solen coincidir amb les dades recollides cap allà l'octubre. A hores d'ara, tant temps de parlar-ne, encara no hem sabut esbrinat amb precisió qui és el protagonista/víctima de les tantes vegades referida crisi, quins els responsables i quins els presumptes culpables.

El turisme massiu és propi de països en vies de desenvolupament

Entrevista a Joan Palou

per Josep Rosselló

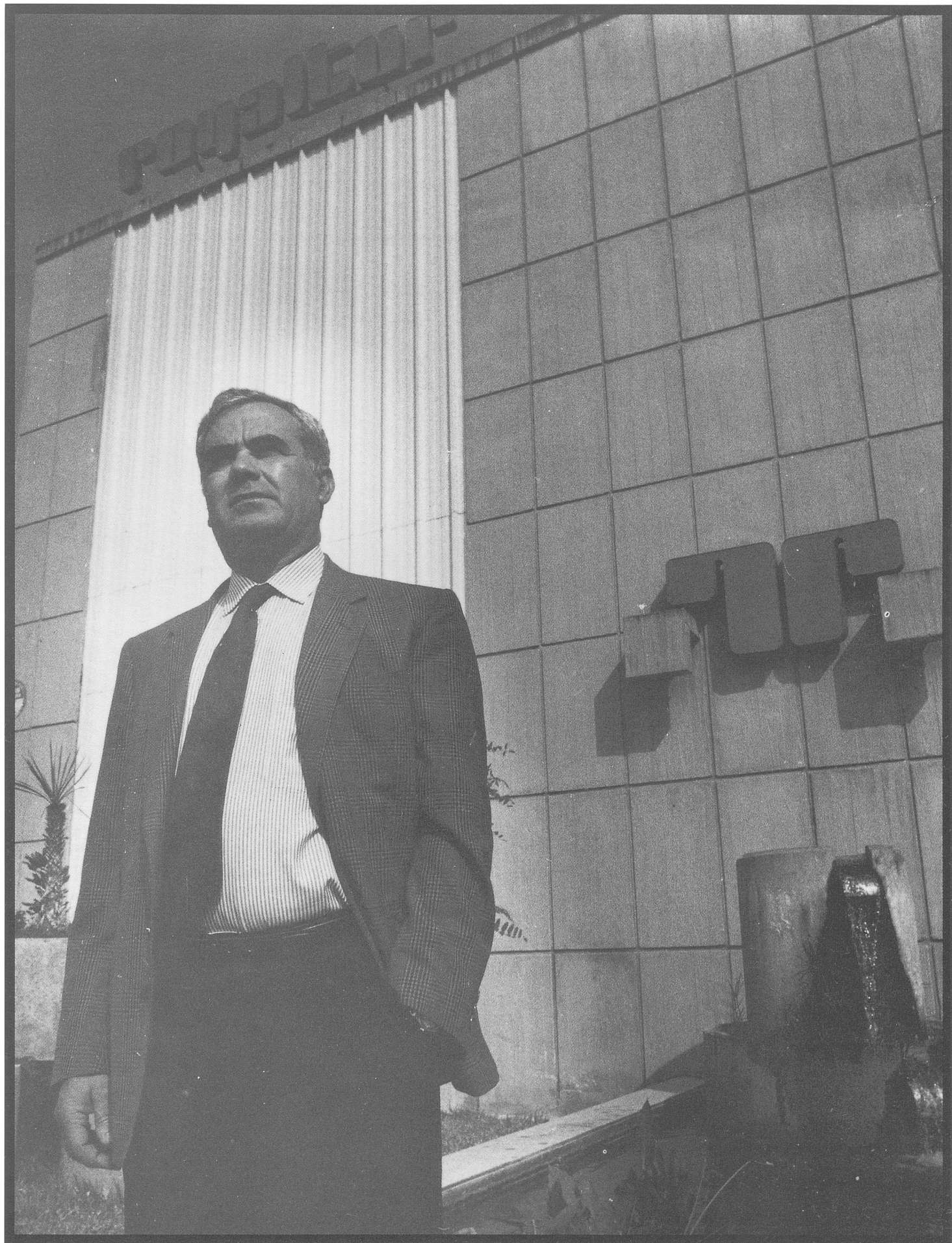
I tanmateix, tot deixant de banda les dades puntuals, és evident -si més no, tothom hi coincideix- que alguna cosa no va bé. Per tant, fets a la idea com estam que el monocultiu turístic no és substituïble, ni a curt ni a mitjan -potser ni a molt llarg- termini per altres alternatives econòmiques, caldrà cercar solucions de recanvi a un model que hom coincideix a qualificar d'exhaurit.

Aquestes i altres qüestions estan ben presents en l'anàlisi de la situació que, com tants d'altres involucrats, en fa el director general de la cadena hotelera "Royaltur", Joan Palou Canyelles.

Si és cert que l'actual model turístic està exhaurit, quins són els responsables que s'hagi arribat a aquesta situació? Està l'hoteler disposat a assumir-ne la part de responsabilitat que li correspongui?

Joan Palou Canyelles va néixer a Pòrtol (Marratxí), l'any 1943. Es economista i treballa en el camp del turisme des de fa deu anys. Vinculat a la cadena hotelera "Royaltur" des de 1984, actualment n'és director general i conseller.

Jo crec que l'experiència demostra que el model turístic de Balears, estam parlant d'un turisme massiu, funciona i correspon a països subdesenvolupats o en vies de

desenvolupament. Per què és així? Perquè el turisme massiu pot pagar un cert preu... El turisme té dos components principals de cost: la mà d'obra i les inversions. El model turístic s'ha anat creant, de forma quasi automàtica, sense dirigismes en una època en què Espanya era competitiva, tant en mà d'obra com en inversions, i sobretot estàvem enfront d'una Europa econòmicament molt més important que nosaltres. Per això mateix, els augments de cost que teníem any rera any es podien absorbir amb el preu que pagava el turista, en divisa, perquè la pesseta sempre perdia uns punts. I això és un model propi de país en via de desenvolupament. Però quan Espanya s'incorpora al grup de països desenvolupats, quan la pesseta passa a ser una divisa forta, els increments de cost -que durant els darrers deu anys i fins en fa només dos, han estat molt superiors aquí que a la resta d'Europa- no s'han vist corregits per la diferència a les divises, en el canvi. I això és el que explica l'exhauriment del model.

No ens calen lamentacions. A Balears tenim una sola cosa, només el turisme; n'hem de prendre consciència, tant els empresaris com les institucions, assumir la realitat que tenim i adaptar l'única font de riquesa que tenim, cercant els avantatges que puguem tenir respecte d'altres zones.

Ens trobem, doncs, en un context en el qual el turisme massiu, amb costos laborals elevats i inversions elevades, és molt difícil, i tenim països competidors a la nostra vora que ho poden fer quasi tan bé com nosaltres de cara als turistes de classe mitjana i mitjana baixa.

APROFITAR LES MILLORS INFRASTRUCTURES

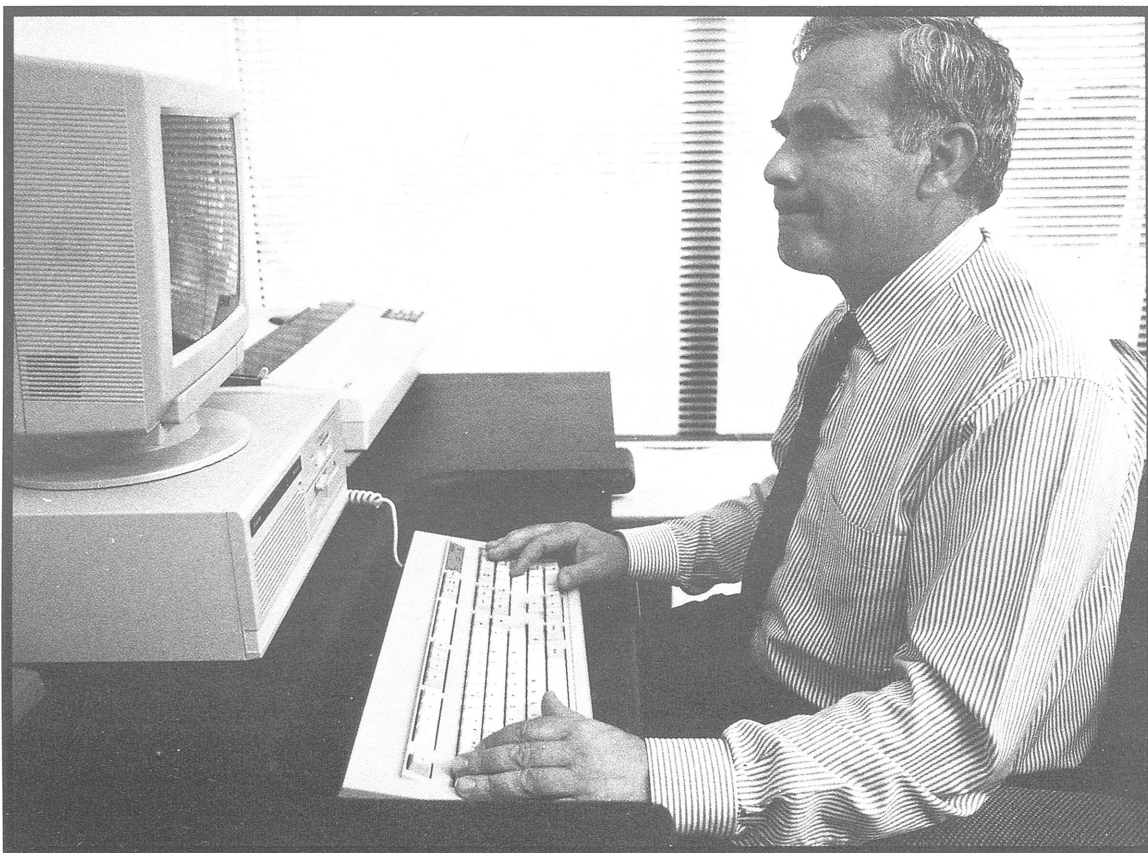
- *Devem haver arribat al punt de les solucions...*

- El diagnòstic és clar. A Balears hem de procurar aprofitar-nos del que podríem anomenar una renda de situació. Vull dir que tenim unes infraestructures millors que les dels països competidors, estam a una hora i mitja del centre d'Europa, i la nostra insularitat, les nostres platges, els nostres paisatges -per més que, tal vegada, no els hàgim preservat tan bé com calia- encara ens donen una situació de privilegi. Així, doncs, si no podem anar a aquestes gran xifres de turistes, perquè estan a baix preu, aleshores haurem d'anar a cercar menys turistes però a més bon preu. Hem de continuar aprofitant aquesta renda de situació, només que en lloc d'explotar-la en quantitat, haurem

de fer-ho en qualitat. Això suposarà reduir el nombre de turistes, reduir places hoteleres i cobrar més car. No hi ha, crec, altra solució.

- *Però a aquesta solució s'hi ha d'arribar partint del que tenim. En una situació de permanent manca d'orientació, com es pot fer? Què feim amb tot el que hi ha?*

- Miri, ordenar l'economia des del bolletí oficial de l'Estat és

sempre perillós, molt perillós. Però les lleis econòmiques, en una economia de mercat, cal entendre-les gairebé com a fets naturals: quan fa una gran ploguda, no podem ordenar que no plogui, o que plogui només deu litres aquí i vint aquí deçà; en tot cas, el que podem fer és dur l'aigua per allà on hagi de fer menys mal.

Si el símil serveix, el que jo crec que han de fer les institucions és donar curs als fets naturals. És un fet que desapareixeran trenta, quaranta o cinquanta mil llits, perquè el propi mercat els treurà. Què hi podem fer? Llevar-hi les traves. Si aquí hi ha hotels que tenen quinze o vint anys i estan fora de possible competència, perquè són obsolets, estan en tercera línia, o tenen la mateixa plantilla de fa quinze anys i no la poden reduir... tot això són obstacles perquè l'aigua discorri pel seu jaç; i tanmateix l'aigua torbarà uns dies més, uns anys més, però sempre acaba anant per allà on li és natural.

El que hem de fer, per tant, és crear les disposicions necessàries perquè aquesta reducció d'oferta es produeixi de la manera menys traumàtica possible. I d'això, n'hi ha consciència. I d'aquesta consciència se'n deriva el Pla d'Ordenació. Que és bo o és dolent? Jo crec que el Pla

d'Ordenació és molt bo i el que és llastimós és que sempre posam el remei quan ja hi ha el mal. Tant de bo s'hagués fet medicina preventiva. És inevitable, però, que el Pla fereixi susceptibilitats, perquè el simple fet de fer una línia damunt un Pla General d'Ordenació Urbana pot suposar cents de mils de metres quadrats de sòl, afectats d'una o altra forma.

ORDENAR L'OFERTA, AVUI

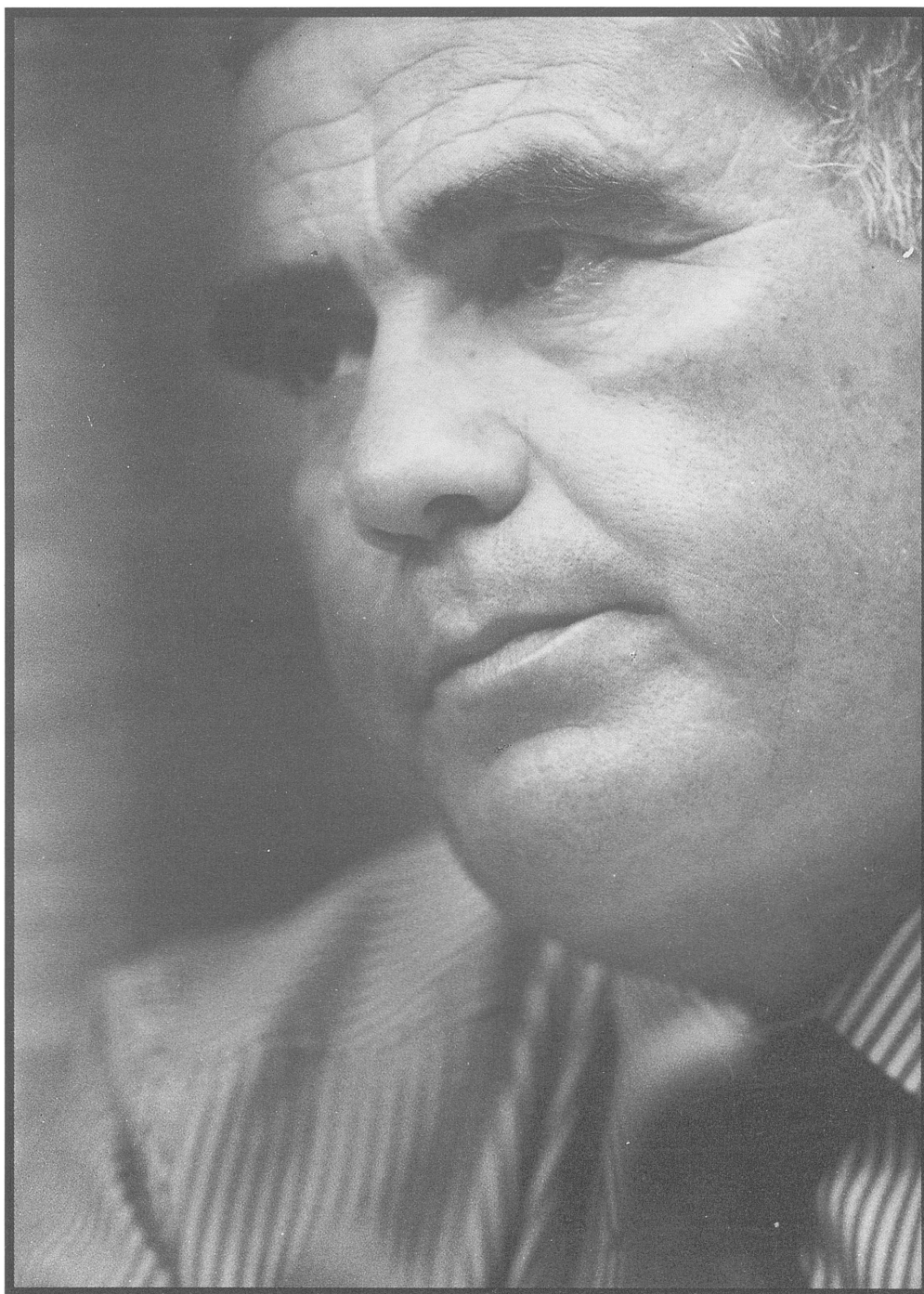
- Està vostè d'acord que s'ha d'ordenar l'oferta des d'avui mateix, que ja no es pot esperar més.

- Jo crec que ho hem de fer avui, perquè no ho podem fer abans. El que passa és que, quan la legislació entra dins del joc de mercat, s'ha d'estudiar amb molt deteniment. Vull dir, amb això, que sí però no? No. Som partidari que el Pla d'Ordenació es posi en marxa, crec que les seves línies generals són bones i el plantejament, l'apropiat. És cert que hi haurà sectors que se sentiran afectats negativament, però crec que el Pla s'ha de veure amb amplitud de mires. Potser el sector de la construcció, per exemple, considerarà que perquè es limita l'edificabilitat en surten perjudicats. Jo crec que això és un error: si a Balears no es prenen mesures per tal de crear riquesa, no n'hi haurà ni per als empresaris ni per als professionals, ni per als assalariats... ni per als constructors. Si a Balears es donen les condicions per dur un millor turisme, encara que sigui en menors quantitats, circularan els doblers i es construirà; per ventura no es construiran hotels nous, que jo crec que no, però es reformaran els vells, i aquests excedents de renda també beneficiaran els constructors. En definitiva, tenc ben clar que el Pla d'Ordenació de l'Oferta Hotelera és totalment necessari, perquè no fa més que intentar conciliar les polítiques d'ordenació del territori i de promoció i oferta turística. En una comunitat com la de Balears, la coincidència entre aquestes dues qüestions és tan fonamental que jo, fins i tot, seria partidari que l'ordenació territorial i la política turística estiguessin en mans d'un mateix conseller de Govern.

- Vostè, com gairebé tothom, parla de clients de qualitat, però caldrà veure d'on surten, aquests clients. Com ens ho hem de fer perquè venguin turistes de més qualitat que els que tenim avui per avui?

- Home, dels clients que vénen, alguns han de continuar venint. Al cap i a la fi, tots són benvinguts perquè els hem convidat i paguen un preu per venir aquí. El que vull dir és que s'ha d'arribar a un moment en què una certa clientela no podrà venir, perquè no podrà trobar un producte adequat a la seva butxaca. Hi ha uns altres clients que sí paguen el seu preu i continuaran venint. El que hem de procurar és augmentar aquesta franja superior de clientela, perquè l'oferta tan barata que a vegades es produeix és contraproductent, no per a l'hotelier sinó per al conjunt de la societat.

Com ho hem de fer? Jo diria que, primer, arreglant la casa i, després, fent saber que l'hem arreglada. Ningú no se'n fia ja de res. Avui ens podem gastar els milions de vulguem en promoció, però si no podem demostrar que tenim l'oferta més arranjada és com fer retxes dins l'aigua.

Hi ha subsectors que comencen a apuntar per on han d'anar les coses, com poden ser el turisme de golf, el turisme nàutic... Turistes d'aquests, a Europa n'hi ha i poden venir aquí, i poden pagar més. El que passa és que, si aquí han d'allotjar-se amb uns turistes que paguen la meitat que ells, i en determinats hotels, no es troben còmodes... Tot passa, crec jo, per saber guanyar-nos la vida amb cinc milions de turistes en comptes de amb set.

EL GOLF NO ÉS LA PANACEA

- I no podria passar que tots aquests esforços per millorar infraestructures, per crear els atractius necessaris per al turista de qualitat, xoquin amb la preservació de l'entorn natural?

- Es evident, per exemple, que un camp de golf tot sol difícilment és rendible. Això no vol dir, però, que el camp s'hagi de construir necessàriament amb una oferta complementària, és a dir, suposant una actuació immobiliària. Es poden construir camps de golf pròxims a les zones turístiques, on hi ha els llits suficients per a la gent que hi vagi a jugar. A la zona de la Platja de Palma, posem per cas, hi ha els hotels fets, hi ha aigües depurades, hi ha molt terreny sense valor... Facem el camp de golf com un servei més als clients de l'hotel.

Jo estic una mica d'acord que no podem caure en la trampa de fer molts camps de golf i que tots duguin la seva oferta immobiliària complementària. Per ventura faríem el negoci de madò Coloma...

Val a dir, tanmateix, que el golf no és la panacea; camps de golf ja n'hi ha uns quants i potser aviat hi haurà tots els que hi ha d'haver. Però tenim altres atractius: unes platges que estan molt bé i que s'han de continuar adaptant; unes zones verdes que no estan bé perquè no hi ha doblers per mantenir-les... i ha de desaparèixer ciment d'enmig. Jo crec que ordenant tot això es pot aconseguir que vengui turisme de qualitat.

Però, tanmateix, si quan els tenim aquí els mesclam amb la gran massa que anam a cerca a darrera hora, a mil tres-centes vint-i-vuit pessetes la mitja pensió, això és incompatible. El que tenim és bo, si ho ordenam i ho mantenim bé; si feim una volta per la Mediterrània, no trobarem moltes coses millors.

- I en tot aquest procés d'ordenació, no poden resultar elements distorsionadors agents com, per exemple, els operadors turístics?

- El tour operador és un senyor que posa plaça en el mercat que més li convé. Al tour operador no li costa gaire canviar de destí i és ben cert que els nostres hotels no els podem canviar de lloc. Però val la pena no oblidar que el mercat espanyol continua essent el primer destí del turisme vacacional en els països emissors d'Europa.

El tour operador farà el que li convengui, com a bon empresari. El problema no és que ell vulgui o deixi de voler; és que nosaltres li facilitem les coses. El tour operador és un intermedi del mercat, i va allà on els seus clients volen anar. El que nosaltres hem de fer és crear les condicions perquè els seus clients li demanin Mallorca.

- Fins ara, gairebé no hem parlat del Govern...

- Jo crec que hi ha voluntat. Fins i tot, que hi ha consciència de quina és la situació. El que no sé és si hi ha el necessari coneixement per prendre les mesures que s'han de prendre. La situació del sector turístic a Balears és greu, perquè hi ha un desajustament, sobretot en nombre de llits. Pel que jo sé, pel que he llegit, per les converses que hem tengut... entenc que hi ha una voluntat total, hi ha el coneixement i les ganes de fer-ho. Dificultats, les tenen totes. Perquè, inevitablement, quan intenten actual per un vent o per l'altre, sempre topen amb dificultats, d'un sector o d'un altre.

Jo els demanaria que fossin valents. Valents i rigorosos perquè, si tenen suficientment clar que l'única font de riquesa, en termes generals, a Balears ens entra de fora, només podem continuar produint qualitat. Jo crec que el Govern fa feina en aquest sentit, i potser només es podria discutir el ritme. Supòs que l'Administració és difícil de moure.

- Es clar que vostè creu que el monocultiu turístic és l'única alternativa de creixement econòmic per a la nostra comunitat.

- Jo supòs que, si hi hagués alternatives relativament fàcils, amb la gran cultura empresarial que hi ha en aquest país, algú ho hauria fet. No vull dir que no ho siguin, però a mi no se m'ocorren altres activitats que, a mitjan termini, siguin possibles, fora del turisme. Crec que hem de treure profit del que tenim: si fa quaranta anys que feim turisme i l'hem fet bé, per més que ara ens hàgim d'ajustar a una nova realitat, crec que abans d'anar a descobrir coses que no sabem com aniran, anem a veure si redreçam un sector que coneixem tant i tan bé. No hem de perdre de vista que tenim una situació privilegiada i hem de saber treure avantatges d'aquesta renda de situació.

Con el Teléfono Móvil se habla desde donde quiera(*). Así de fácil. Se habla con teléfonos cada vez más pequeños y asequibles. Con una extraordinaria calidad en la comunicación, gracias al más avanzado Sistema de Telecomunicación. Se

TELÉFONO MÓVIL

habla sin esperar. Porque Telefónica le da la línea inmediatamente. Así de rápido. Para llevarlo en el coche o en el bolsillo. Así de cómodo. Así de útil. Póngase un Teléfono Móvil. Así se habla mejor.

(*) Dentro del área de cobertura.

ASÍ SE HABLA

Infórmese sobre Terminales y Contratación de Servicio en:

TSI TELEFONICA SERVICIOS

900 12 99 12

TELYCO

900 124 124

ACS SA

900 100 818

AMPER COESA

900 100 154

ALCATEL

900 18 19 20

BENEFON BUSCITY

900 100 162

3C-COMUNICACIONES

900 20 00 34

CYS

900 40 00 66

ERICSSON TERMINALES MOVILES

900 313 313

FLAMAGAS

900 300 887

HISPANO OLIVETTI

900 370 370

INDELEC

900 100 336

MATRA

900 300 120

MOTOROLA ESPAÑA

900 100 114

NOKIA MOBILE PHONES

900 100 620

PANASONIC

900 10 1992

PHILIPS IBERICA

900 20 00 43

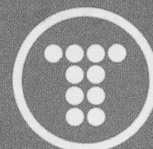
ROBERT BOSCH

900 100 611

T.Y.E.

900 100 273

O bien llamando al 900 109 110 de TELEFONICA

Telefónica

TELEFONICA
SOCIO TECNOLÓGICO
Y PROVEEDOR OFICIAL
EN TELECOMUNICACIONES

TELEFONICA
SOCIO GENERAL
MADRID CAPITAL
EUROPEA DE LA CULTURA

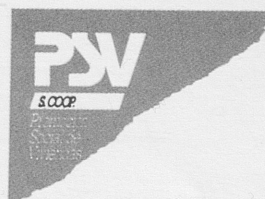

TELEFONICA
SOCIO EN
TELECOMUNICACIONES
DE LOS JJ.OO. BARCELONA '92

CORPORACION GRUPO I.G.S.

Primer grupo empresarial de Economía Social

LA

ESFERA

ESFERA ARMILAR
DE GESTION S.A.

La Corporación Grupo IGS está formada por un conjunto de sociedades cuya razón de ser es proporcionar una oferta integral de servicios en áreas de mercado de claro interés social. Como, por ejemplo, mediante la promoción de 50.000 viviendas en toda España. Facilitando los imprescindibles procesos de ahorro para la financiación de las mismas. La compañía de seguros opera en todos los ramos tradicionales además de dar cobertura a la adquisición de viviendas sociales. El ocio, las nuevas fórmulas de turismo y viajes, los descuentos comerciales y en grandes espectáculos. El control técnico de los programas urbanísticos y de vivienda. Iniciativas inmobiliarias y de gestión cooperativa organizando la demanda de vivienda. La edición de un magazine mensual de calidad, «La Esfera», además de otras publicaciones. El monumento «La Esfera Armilar», futuro símbolo de Madrid, es otra de las grandes iniciativas de la Corporación, que en estos momentos se construye en Valdebernardo.

MADRID

C/. Orense, 16 28020 MADRID

DELEGACIONES

BARCELONA c/ Mandrí, 2, Bajo	ZARAGOZA Paseo María de Agustín, 4-6, Pasaje Ebrosa, Local 9	BILBAO c/ Alameda de San Mamés, 31	SEVILLA c/ Salado, 11, Local 15	VALLADOLID c/ Regalado, 8, 1º nº5	PALMA DE MALLORCA c/ Unión 2b, 4ª Planta	VALENCIA c/ Convento de San Francisco, 5
PAMPLONA c/ Tudela, 18, 2º G	SANTIAGO DE COMPOSTELA c/ Hórreo, 9 - 11, Local 13	SAN SEBASTIAN c/ Bulevar, 25, Galería, Oficina 7	GUADALAJARA c/ Padre Félix Flores, 2, 1ªA	JEREZ c/ Alameda Cristina, 15 2ª Planta, puerta c-d	VIGO c/ García Barbón, 65, Bajo	CUENCA c/ Gil Carrillo de Albornoz, 5, 2º

Etern estudiant, aturat i gastador. Apolític, però inquiet. Ecologista, però autoritari. Així de contradictori és el retrat robot d'un jove actual. Un jove que ha tengut temps de conèixer els partits polítics i pensa que tots són iguals, que ha crescut amb les institucions prou consolidades però llunyanes, més preocupat per la vida privada que pels afers públics. Uns adolescents que varen néixer durant la revolució sexual i que tornen a valorar la família, el matrimoni i la fidelitat. Però malgrat els programes educatius, a l'escola i a la tele, la xifra d'adolescents embarassades "és feresta". "Hi ha més informació que formació" opina Catalina Juan. Algunes conquestes s'han consolidat: les dones d'aquesta generació no han de tèmer el retorn de la prepotència masclista i el racisme és patrimoni d'una minoria, això sí, abanderada i cridanera.

Catalina Juan està acabant la redacció d'una tesi sobre la imatge que els joves de Palma s'han fet dels partits polítics.

Joves: Generació ecològica

Entrevista a Catalina Juan

per Antoni Llompart

- La joventut és un món molt poc definit.
Sociològicament, qui són els joves?.

- La norma clàssica és considerar jove la franja d'edat compresa entre els 16 i els 26 anys. Això té un reconeixement oficial: un jove pot esser als papers de la Seguretat Social dels seus pares fins els 26 anys, que és una manera d'admetre l'existència d'una dependència familiar; l'escolarització obligatòria fins els 16 anys reflecteix el trànsit de l'adolescència a la joventut. Darrerament, les institucions internacional parlen d'un allargament de la joventut fins els 30 o els 35 anys a les societats occidentals; perquè hem de tenir present que la joventut és un fenomen propi de societats avançades, a la resta del món la gent passa directament de la infantesa al món adult

Catalina Juan Garau. (Llucmajor, 1960). Psicòloga. Llicenciada per la Universitat de Barcelona l'any 1982. S'ha especialitzat en sexologia i treballat els camps de la psicosomàtica i la psicologia comunitària. Diploma en Economia Humana i Social per l'Escola d'Alts Estudis en Ciències Socials de París, està acabant de redactar la seva tesi doctoral. En aquest estudi tracta la representació social que els joves de Palma es fan dels partits polítics. Des del 1986 treballa a l'Ajuntament de Palma, i des del 1989 és al cap de l'equip tècnic d'acció social de la ciutat.

amb el canvi físic de l'adolescència. Aquí, per condicions socioeconòmiques s'ha allargat la formació i la dependència familiar. Els criteris d'ingrés a la vida adulta fan referència a l'autonomia personal: tenir un treball i un habitatge propis que garanteixin la independència total respecte de la família.

L'ATUR, UNA FÀBRICA DE JOVES

- Per tant, l'entrada al rol adult s'està retardant.

- Sí, de cada vegada més, i la joventut s'allarga. Jo diria que primer hi havia un interès social. La mateixa societat volia donar a la gent una formació suficient perquè el seu treball futur fos rendible, però en aquest moment hi ha uns factors de

recessió econòmica, d'atur, de manca de possibilitats d'ingressar en el món adults, en el sentit que els joves puguin exercir alguna professió i fer alguna cosa per si mateixos, que han motivat aquest allargament.

- Tenim uns joves dependents durant molts d'anys dels seus pares en una societat amb pautes de consum molt ràpides quan justament, els joves són un objectiu destacat de la publicitat que contínuament els incita a consumir.

- Evidentment, això pot crear bastants de problemes i dificultats d'adaptació. L'atur no és una cosa fàcil de dur: per a les famílies pot ésser molt costós. Socialment, en aquests moments ens crea problemes. Tampoc no és un atur complet sinó que, normalment, ens solem trobar davant una gent amb treballs estacionals, subocupada, treballant molt per davall de les seves possibilitats i guanyant molt poc; això l'obliga a minvar les seves expectatives o, en determinats ambients, pot donar lloc a activitats de caire marginal. La pressió del consum és molt forta i si la família no pot mantenir-la, el jove pot entrar en circuits marginals i generar conflictes socials. Amb això t'hi trobes en el món de les drogodependències i del petit traficant. Més generalment, trobes una sensació de desencís davant una societat que t'està oferint uns models als quals no pots arribar. Aquest desencís, personal i psíquic, davant la societat, també l'observam davant els partits polítics, que ens estan venent un producte del qual no n'obtenim res i, per tant, *passam*.

- Quin és l'estat dels estudis sociològics de la joventut de Mallorca?

- Hi ha molt poques coses, a part de les enquestes *els joves d'avui* que ha promogut el Consell Insular, la darrera publicada l'any passat. Però no conec estudis en profunditat com els que periòdicament es publiquen a Catalunya o a Madrid, especialment des de 1985, que va ser l'any internacional de la joventut.

ECOLOGISTES I AUTORITARIS

- Aquesta enquesta del CIM que esmentava detecta una manca d'interès dels joves per la participació en associacions o partits polítics.

- El treball que estic elaborant detecta aquesta manca d'interès per la política institucional, i també per la participació a nivell general. Només hi ha uns certs nuclis, dos o tres temes, que interessen col·lectius importants, encara que no molt nombrosos: són l'ecologia, una de les poques coses que els motiva, però sense que hi hagi un teixit organitzat darrera. El nacionalisme, encara que molt poc clar. I, finalment, hi ha algun interès pels partits extraparlamentaris, sobretot neofeixistes i nuclis anarquistes; però aquestes adhesions són a uns símbols que troben atractius perquè van contra l'ordre. És l'ecologia el tema que més motiva els joves.

- Aquesta adhesió ecologista o el rebuig del servici militar, contrasta amb unes actituds autoritàries: a l'enquesta del CIM

la majoria dels joves subscriu frases com "aquí es necessita mà dura", o la tendència feixista que comentava.

- És un contrast. Caldria fer una altra anàlisi per veure quina és la raó d'aquest moviment. Com a analista, he trobat un gran col·lectiu absolutament desinteressat i uns petits nuclis amb interessos que no t'expliquen si no és per una posició definida "en contra de"; però és una oposició que no queda lligada a una estructura ni a un cos ideològic, ni tampoc els seus seguidors la volen fer triomfar a tota costa, ni va lligada a unes actituds concretes.

ELS PARTITS POLÍTICS, UN ALTRE PLANETA.

- I els partits?

- Els valoren bastant negativament: la seva credibilitat és a la baixada i no hi acaben de veure claredat ni honestat. Sembla com si els joves volguessin adherir-se a una altra cosa més potent, capaç d'imposar un ordre. I davant temes com el terrorisme la seva posició és de mà dura, responen a la violència d'aquests grups exigint una altra violència, encara que sigui institucional.

Aquestes actituds desconcerten, perquè tampoc no he trobat una certa diferenciació entre dreta i esquerra, que sembla de sentit comú. La imatge dels partits és uniforme i no hi trobes una diferència entre grups. La informació és pobra i anecdòtica: tothom coneix els símbols dels partits, però ningú els seus programes; els polítics, molt poca gent: quan vaig aplicar la prova, poc abans de les darreres eleccions municipals, només coneixien en Jeroni Albertí i en Ramon Aguiló; en Gabriel Cañellas, més o menys. La resta de polítics mallorquins són uns desconeguts.

- Quin Parlament en sortiria, d'un eventuals eleccions entre els joves de Palma?

- El percentatge d'abstenció seria més elevat, però la configuració dels grups no seria massa diferent. Pot ser més desplaçada cap al centre-esquerra, que és on se situa la majoria dels enquestats.

- Podríem dir que està superada la tradicional divisió entre dreta i esquerra?

- No. La diferència la tenen clara, però no la veuen reflectida en els partits actuals. Pensen que tots són per l'estil: unes organitzacions que tracten d'aconseguir el poder i ens estan venent unes coses en les quals participam molt poc. Ells saben que hi ha una dreta i una esquerra, però tenen una idea dels partits com un sac on hi és tot i no en treuen una imatge definida.

ELS NACIONALISTES

- L'adhesió al nacionalisme que comentaves contrasta amb unes actituds lingüístiques més febles que podem constatar en altres enquestes.

L'ONADA CONSERVADORA

- No he analitzat l'actitud lingüística dels joves, però el tema de la llengua m'ha semblat que estava bastant acceptat: cap dels tres-cents entrevistats ha manifestat dificultats amb el català, un 70 per cent dels esquetats ha manifestat utilitzar-lo habitualment, mentre que un 20 per cent ha assegurat que emprava les dues llengües, català i castellà, de manera indistinta. Només un 10 per cent ha dit que únicament usava el castellà. De totes maneres, hem de dir que la mostra no l'he feta a l'atzar, sinó que és una mostra opinativa que inclou una gran majoria d'estudiants.

- I quins pols catalitzen aquest nacionalisme?

- Els nacionalistes són un col·lectiu puntual i no molt ample. El seu perfil és el d'un grup preocupat per qüestions lingüístiques, culturals, ecològiques i urbanístiques, i en general demostren interès per la qüestió nacional.

- Segons l'enquesta del Consell Insular, les institucions en les quals més confien els joves són la família i l'escola. Això significa únicament un rebuig de les institucions oficials o és una onada de retorn dels valors rebutjats, segons els tòpics, per les anteriors quintes de joves?

- Estam en un moment social i polític molt diferent. Les enquestes detecten a tota Europa un retorn als valors tradicionals. Jo no he treballat aquest tema, però més del 85 per cent dels joves que he enquestat viuen amb la seva família, i això per ventura podria enmarcar-se en aquesta tendència. Si les institucions no mereixen confiança és perquè els joves se'n senten allunyats i perquè estan interessades per qüestions que no els preocupen. El nivell institucional, a més, és percebut com un món dins el qual no s'hi pot fer res. El canvi, que segons els tòpics desitgen sempre els joves, no sembla possible

- I la xenofòbia?

- No, els joves no manifesten actituds xenòfobes ni racistes, encara que aquestes dades no es reflecteixen d'una manera clara a l'enquesta.

ni s'identifica amb cap col·lectiu. Les institucions han canalitzat l'anterior dessidència i avui tenen una dinàmica que funciona sola i en un món, el dels partits polítics, molt allunyat dels joves. Molts es defineixen, explícitament, apolítics.

- *Aquesta visió de la vida pública sembla molt diferent de la que tenien els joves de fa deu o vint anys.*

- Hi ha un canvi important respecte de les generacions que varen viure els anys seixanta i setanta, que canalitzaren el rebuig del sistema que teníem aquí i també el moviment que a Europa s'inicia amb el maig del 68. Va ser una gent que va tenir unes organitzacions polítiques ben diferenciades i que, sobretot en el món universitari, s'integraven en la quotidianitat. Després a tota Europa les institucions han reabsorbit aquests moviments. A més, és molt diferent viure una situació on, d'entrada, no podies usar la teua llengua a l'escola i tenies una assignatura que es deia *Formación del Espíritu Nacional*, que viure a un país amb una escolarització normal i amb una informació política més a l'abast.

LA BATALLA PERSONAL

- *Per tant, si la política no interessa, quins temes interessen als joves en la seva vida quotidiana i quines són les seves aspiracions?*

- Encara que això no fos l'objecte de l'estudi pens que es mouen per qüestions més quotidianes. S'interessen sobretot per temes esportius i també pel temps lliure, la cultura i el problema ecològic. Els interessos dels joves funcionen més a nivell personal, cadascú intenta fer-se una posició, acabar uns estudis o tenir una professió. Jo no ho diria així, perquè sona un poc fort, però funcionen per tenir una sèrie de coses, per disposar d'uns béns. És un món més particular que social, amb qüestions que necessiten una anàlisi microsocial, més que macrosocial.

- *Podríem dir que la construcció d'una posició que garanteixi un confort personal seria un objectiu amplament volgut?*

- Pens que sí, que ho seria, un objectiu volgut. Els joves treballen per qüestions concretes més que per grans temes, encara que així com ho has dit tu els presentem com uns egocèntrics, i no ho són. Són sensibles a les coses que passen i, per tant, no és estrany que es moguin pels problemes ecològics, perquè pensen que estan...

- *...molt malament.*

- Sí, molt malament. El problema per ventura no és en el suposat desinterès dels joves sinó en la incapacitat de l'estructura social per captar el seu interès. Tal vegada hauríem

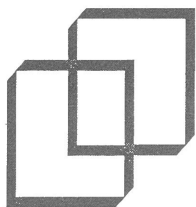
de llegir-ho a l'inrevés, des de la societat i no des dels joves. Jo no diria mai que els joves són uns egocèntrics que passen de tot. No és que passin sinó que potser no sabem trasmetre un missatge suficientment participatiu. Els joves d'ara no són tan diferents dels de fa quinze o vint anys, tenen consciència dels problemes però per ventura, la manera com els estan arribant les coses no és la millor.

- *Record una interpretació quasi demogràfica d'aquesta situació. Algun sociòleg, crec que era Enrique Gil Calvo,*

enfrentava els yuppies als babyboomers, els joves de la generació anterior, que pertanyien a un grup d'edat poc nombrós, i els seus germans petits, nascuts durant el baby-boom de finals dels seixanta: els primers haurien tengut més oportunitats, i això els va permetre unes aventures personals; els segons han trobat un mercat de treball saturat que els condemnava a un llarg període d'atur.

- Això és un element més de la situació actual. Però aquesta situació demogràfica comença a canviar: ja són menys nombroses les generacions noves i això es nota a determinades professions on el recanvi és més fàcil. Jo destacaria l'estancament del creixement econòmic. El problema del recanvi és cert, però no ho explica tot. Fins ara la societat del benestar intentava donar resposta a tots els problemes perquè el creixement econòmic ho permetia. Ara, en canvi, necessitem bastant de temps i molts d'esforços per donar possibilitats d'integrar aquests joves en el món adult d'una manera efectiva. Evidentment, és molt desencisador veure que pots trigar tant a desenvolupar un projecte i jugar un paper. Però això no ho explica tot, podrien fer-se esforços per establir noves vies de participació.

FUNDESCOOP

Fundación
para el Desarrollo
del Cooperativismo
y la Economía Social

FUNDESCOOP a les Balears compta amb nous locals

La Fundació per al Desenvolupament del Cooperativisme i l'Economia Social es va crear el 1985 per continuar la feina de les antigues Unions Cooperatives Obreres.

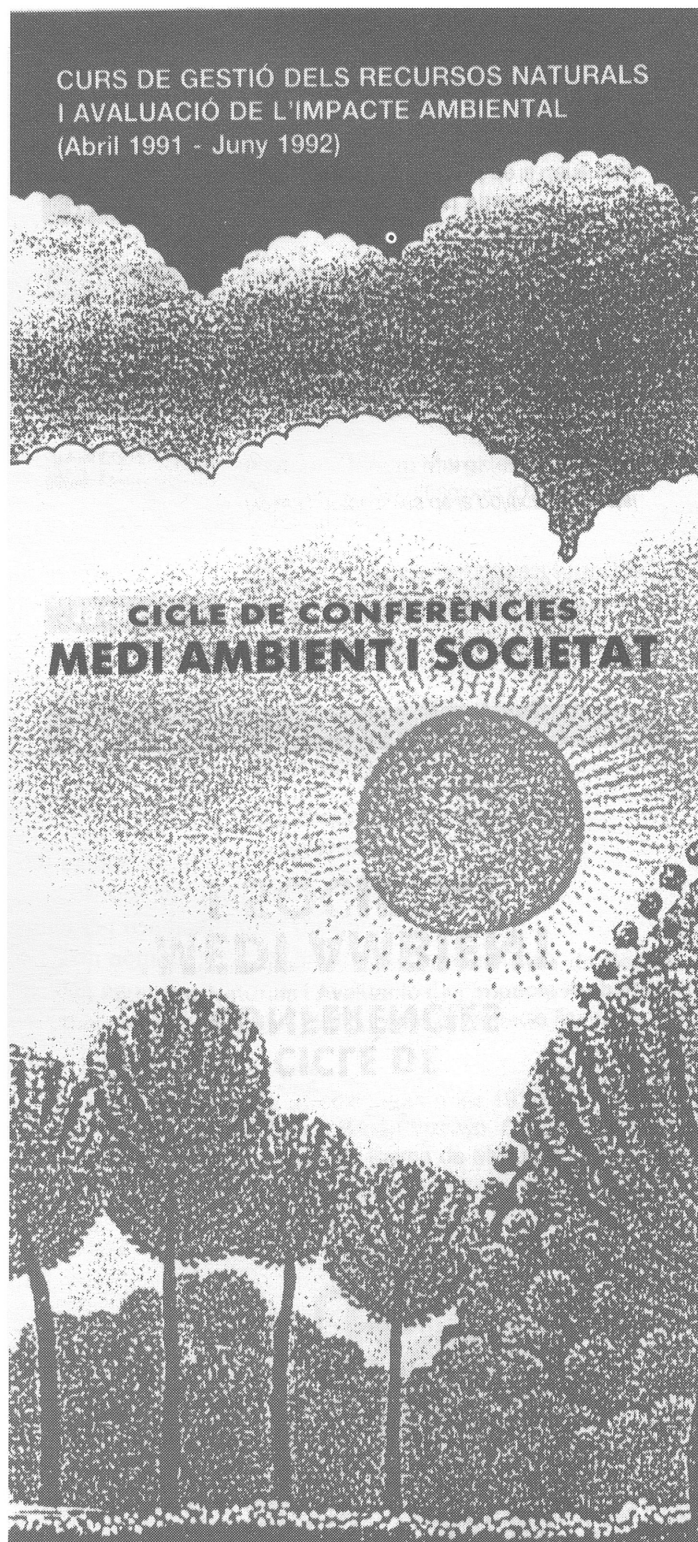

Sebastián Reina, Secretari d'Administració Confederal de la UGT, va presidir l'acte d'inauguració dels nous locals de FUNDESCOOP a Palma.

Fundescoop compta amb una nova seu. Aquest curs és, per tant, un curs d'estrena. Els nous locals, que donen a les Avingudes, molt aprop de la plaça d'Espanya, tenen l'entrada pel carrer Sant Miquel (Sant Miquel, 68 A - 5). Aquest fet ha permès que Fundescoop pugui ampliar les seves activitats com a delegació a les Balears.

La Fundació per al Desenvolupament del Cooperativisme i l'Economia social (Fundescoop) va prendre el relleu de l'antiga Unió de Cooperatives Obreres que a les Balears havia començat a treballar l'any 1978. El 1985 va néixer Fundescoop com a fórmula empresarial vàlida per donar resposta a les iniciatives que generen ocupació des d'una perspectiva social i solidària.

La delegació de les Balears compta amb una plantilla fixa de cinc persones: una directora, un tècnic de

Programa del cicle de conferències sobre Medi Ambient i Societats que s'ha fet a Palma paral·lelament al curs de gestió dels recursos naturals.

formació i assessorament cooperatiu, un advocat, una economista i una administrativa. A més, compta també amb nombrosos col·laboradors que participen en els distints programes d'investigació i d'assessorament que realitza la Fundació.

Entre les funcions que duu a terme Fundescoop destaca el programa permanent de suport als joves per a la recerca de la primera ocupació en el mercat del treball. També fa cursos per a agents de desenvolupament local i participa en iniciatives com la del programa Leader de desenvolupament rural de la Comunitat Europea.

Entre els treballs d'Investigació que ha patrocinat Fundescoop a les illes destaca l'estudi de prospectiva econòmica "Model Balears 2.000" i un estudi socio-econòmic del municipi d'Alcúdia. També destaca l'Escola d'Adults de Calvià que funciona des de 1986 i el curs de gestió de recursos naturals i avaluació de l'impacte ambiental que es realitza amb col·laboració amb el Fons Social Europeu, l'Ajuntament de Calvià i el Govern Balear.

Aquest curs el dirigeix el catedràtic Bartomeu Barceló. Es tracta d'un programa d'estudi multidisciplinar i d'alt nivell per establir les variants que incideixen en l'evolució dels ecosistemes, del medi natural i la població, així com les activitats econòmiques i culturals que es donen a un territori determinat.

Els nous locals donen a les Avingudes, molt a prop de la plaça d'Espanya, al bell mig de Palma.

FUNDESCOOP és a les Balears des de la seva creació com a Fundació pel Desenvolupament del Cooperativisme i l'Economia Social.

Permite la realización informatizada de la Declaración del Impuesto de Sociedades

FUNDESCOOP lanza un programa informático para la gestión fiscal de las cooperativas

La Fundación para el Desarrollo del Cooperativismo y la Economía Social (Fundescoop) ha creado el Programa de Enseñanza Asistida por Ordenador (E.A.O.) "El Nuevo Régimen Fiscal de las Cooperativas", que además de analizar en profundidad la ley sobre Régimen Fiscal de las Cooperativas de 1990, permite realizar informáticamente la Declaración de Sociedades, trámite complejo e imprescindible para que las cooperativas puedan acceder a ayudas oficiales y mantener su condición de fiscalmente protegidas.

La complejidad de los diversos gravámenes que se deben aplicar a los resultados de las cooperativas, que varían en función de la naturaleza de sus actividades y de que tengan la calificación de cooperativos ó extracooperativos, ha sido tradicionalmente un obstáculo, en ocasiones insalvable para los gestores de estas empresas.

A esto se añade que no existe un impreso oficial para la Declaración de las Cooperativas, en el que se detallen sus especificidades, sobre todo cuando éste es el primer año en que entra en vigor el nuevo Régimen Fiscal, por lo que la situación de las cooperativas ante la presentación es particularmente compleja.

La asistencia de la informática: el E.A.O. de fiscalidad

Consciente de este problema, y de las repercusiones negativas que para las cooperativas puede ocasionar el incumplimiento de sus obligaciones fiscales, la Fundación para el Desarrollo del Cooperativismo y la Economía Social ha lanzado al mercado el programa de Enseñanza Asistida por Ordenador (E.A.O.) "El nuevo Régimen Fiscal de las Cooperativas", que viene a completar la obra iniciada a mediados de 1991 con la publicación de un texto con el mismo título y elaborado por cuatro autores de reconocido prestigio en el mundo cooperativo: José Manuel de Luis Esteban, Juan Julià Igual, José María

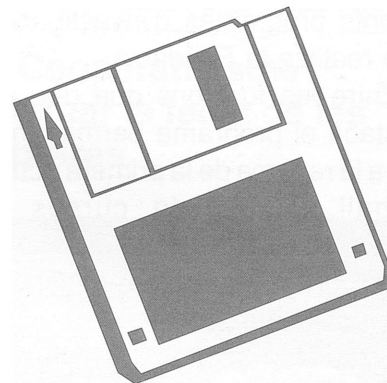
Montolió y Juan José Barrera.

Un programa de E.A.O. es un texto interactivo, es decir, que permite al usuario establecer mediante un sistema de ventanas un diálogo con el ordenador. En este caso el usuario dispone del texto completo del libro editado por Fundescoop, que puede consultar seleccionando un determinado concepto; inmediatamente podrá disponer de toda la información contenida en el texto, e incluso en la ley, sobre ese concepto, con lo que evita la búsqueda en el libro y asegura que su consulta sea completa. La sencillez del manejo queda asegurada al funcionar mediante un sistema de ventanas, sobre cuyas opciones el usuario debe posicionarse y marcar simplemente la tecla de continuar para que aparezca la información deseada.

Realización informática de la Declaración

Pero sin duda, la ventaja más directa e inmediata es que este programa permite realizar informáticamente la Declaración del Impuesto de Sociedades, adaptada a las características de Ley de Cooperativas, tanto para las de trabajo asociado, como para las agrarias, además de imprimir los datos con los que cumplimentar el impreso oficial.

Sobre un modelo especial elaborado por el Gabinete Técnico de Fundescoop, en sucesivas pantallas se van desglosando las diversas hojas de la declaración. En todas las casillas particulares para cooperativas aparecen recogidos los conceptos que el usuario debe consignar, para que posteriormente, el programa haga los cálculos y establezca el total a reflejar en el impreso. En caso de que en la realización le surjan dudas, una opción de ayuda al usuario explica a que concepto pertenece la casilla en la que se encuentran las dificultades. Si, en el plazo de trabajo, el usuario no ha terminado de rellenar su Declaración, los datos pueden ser grabados y recuperados a posteriori.

Memoria Ram: 550 K. libres

Disco duro: 2MB disponibles

Sistema Operativo:
MS-DOS 3.30 en adelante

Importe cooperativas: 17.550,- ptas.
+ coste de envío

Importe no cooperativas: 28.000,-
ptas
(incluido coste de envío)

Abrir el futuro a las cooperativas para asegurar su competitividad

El programa de E.A.O., "El Nuevo Régimen Fiscal de las Cooperativas", se enmarca en el esfuerzo que Fundescoop realiza en la búsqueda de fórmulas formativas que mejoren la calidad de la gestión empresarial cooperativa. En el futuro, la Enseñanza Asistida por Ordenador será parte fundamental de sus esfuerzos, para garantizar la formación, necesaria y permanente, de los gestores de cooperativas y otras empresas asociativas.

La aplicación de las nuevas tecnologías al proceso formativo, permite superar obstáculos hasta ahora insalvables para los alumnos/trabajadores; cómodamente, mediante ejemplos prácticos y ejercicios informáticos, el destinatario podrá utilizar su tiempo de la mejor forma, y tendrá una ayuda constante en su gestión diaria.

Madrid, mayo, 1992